99а

КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 132 (4457). КІИРАНДИ, 5 ноябрь, 1967 шу. Мах 2 кеп.

СЪЕЗДИЙ КРЕМЛЕВСКИ ДВОРЕЦЕ

Шей дездара, дегаш гІоздалара хьал тІа я Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара хетаь цхьана ю КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета, РСФСР Лакхехьарча Совета торжественни заседани 4-ча ноябре дІахо льтта съездаш хула Кремлевски Дворец.

Леонид Ильич Брежнева доклад, ерригача планета тІа чІогаІа гІоръяьнна доклад ше маярра дег чу йижа ба заседание дакъа лоацараш.

Трибуне гучаюял вежарашха йолча союзни республикай керд-керда делегацеш. Уж яьхкай гулбеннарашка дІайха моаршал дала, нанна къонгаш санна Советски Союза халкъаш коммунизма гІулакха, шоай социалистически Дай-мехка мутІахьа хилар хьаала.

Иштта къамаьлаш ду доазол дехьарча вай хьашаша а. ДІайхача дешашца дувц цар сийлахь-доккхача советски халкъах, цІаккха а дергвоацача Ленина партех, Октябра идеяш дунен тІа гІолла котдлонца миштта лел.

Заседани дІайолалуча юххье председателал деш волча Алексей Николаевич Косыгина къамаьл де дош лу Чехословаке Коммунистически парте ЦК хьалхарча секретара, Чехословацки Республика Президента Антонин Новотнена.

...Узбекистана делегаце, заседане дакъа лоацараша детташ тІоараш а долаш, трибуне дІатІахьу республика байракхаш.

Республика Компарте ЦК хьалхарча секретара **Ш. Р. Рашидова** йоах:

— Вайна массанена а хІанз дег чу йижай къьаьа, бІаьхийча чулоацамах йизза йола Леонид Ильич Брежнева доклад. Ил да дог тохадолийташ, наха эггара чІоагІагІа дагалаттараш цар уйлаш чулоацаш дола документ.

Вайна массанена а чІоагІа дика хет, тоІадаь доахкача халкъашта, паргІатон иразе бахьан долаш къовсам мел лоаттабераштa маяки догдоахийлен хинна латта Советски Союз — Октябра дахье. Ленина дахье, дунен тІа эггара хьалхара социализм котъяьккха мехк хилар. БІарг ма кхоачча йолча цун моттигашка овлангара эргалонаш хиннай. Уж къаьстта дика бІаргагу царизма колоннеш хиннача, Россерча къамий хьалха хиннача йистошка хьажача. Оратора дувц республика къахьегамхошта карагІдаьннача доккхийча толамех.

Трибуне я Казахстана делегаци. Казахстана Компарте ЦК хьалхарча секретара **Д. А. Кунаева** хьакхайкаду:

— Казахски халкъо кхетаду, шийна карагІ мел даьннача хІамашца цу дерригача 50 шера вай Коммунистически парте нийсса чакхъяьхача ленински къамий политикана ше декхарийла хилар. Шоай паргІатонцеи иразацеи казахаш декхарийла ба вай мехка дерригача халкъий, хІаьта, эггара хьалха, сийлахь-доккхача эрсий халкъа оагІонгахьарча чІоагІача, дохаргдоацача доттагІалан вежарий новкъосталан.

Зале гучайоал Грузе делегаци: Тахан, — йоах Грузе Компарте ЦК хьалхарча секретара **В. П. Мжаванадзе**, вайх хІаране дег тІа къаьстта дикахетар да, къаьстта гІоздалар да. Воашта доагІача дакъа ІалаьматЕ доккха ираз кхаьчад вайга Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизар санна йолча адамлен исторе чухь селлара чІоагІа белгалйоалаш йолча событе хаппарeи дакъа лоацараши хиларца.

Къаьстта а белгалдоалаш да, цІаккха диллургдоацача ткх дийнахьа, съездаш хулча Кремлевске Двореца укх езача зале цхьаннена тІехьа шоллагІъяр йодаш Вай Даьхен столице — Москве мехка массе миІнгера ена союзни республикай байракхаш урагІъухаш хилар. Советски халкъий моакхаз санна чІоагІа цхьоагІо, дохаргдоаца доттагІал, бокъонца дола вошал къаьгга хьахбоккхаш йола демонстраци а хинна дІаотт из торжественни шествин.

Трибуне я Азербайджана делегаци. Азербайджана Компарте ЦК хьалхарча секретара **В. Ю. Ахундова** йоах: Азербайджана къахьегамхой дегаи кІоаргаленашкара доагІа эггара дІайхагІа дола моаршал да шуга, деза доттагІий, тха деза хьаьший Октябра 50 шу дизара сийлахь-доккхача цІейца даькъала а дувцаш, шун халкъаш могаш маьрша, ираз долаш, тоаденна дахар ловш ловца беакх оаха.

Азербайджана къахьегамхоша доккхал ду, Октябрь котбаьннача ялхлагІча дийнахьа пролетарски Баку Советски Іаьдала, болхлойи ахархойи Іаьдала ЦІе байракх урагІъегІа хиларах. Вай ерригача партенец халкъаи юкъе беза лоархІаш дага лоаттабеча 26 бакински комиссаро шоай турпалерча вахарцеи баларцеи цІаккха а цІи южаргйоацаш памятник дегІад вай халкъий вошала, пролетарски интернационализмана.

Торжественни заседане советски халкъа, КПСС-а дІайха моаршал луш къамаьл дир Венгерски Социалистически болхлой парте ЦК хьалхарча секретара **Янош Кэдара**, Белгарски Коммунистически парте ЦК хьалхарча секретара, Белгаре Министрий Совета председателa **Тодор Живкова**, Итальянски Коммунистически парте генеральни секретара **Луиджи Лонгос**, Югославе Коммунистий Союза председатела **Броз Титос**, Румынски Коммунистически парте ЦК генеральни секретара **Николае Чаушеснус**, Къилбехьен Вьетнам Мукъаяккхара къамаш фронта президиума члена **Данг Чан Тхе**, Испане Коммунистически парте председатела **Долорес Ибаррурe**.

* * *

...Съездий Кремлевски Дворецa зале къамаьлаш дир сийлахь-йоккхача Советски Союза чуйоагІача ерригача вежарашха йолча пхийтте а республика викалаша.

Моаршал хоаттам гулбеннарашта хьалхашка къамаьлаш дир: МНРП ЦК-а хьалхарча секретара, Монголе Министрий Совета председатела **Юмжайгин Цеденбала**, Корея Къахьегама парте ЦК-а Политбюро а Президиума Политбюро а члена, КНДР Лакхехьарча Халкъа Собране Президиума председатела **Цой Ен Гена**, Финлянде Коммунистически парте генеральни секретара **Виллe Пессе**, кхычар.

Торжественни заседани чакхйоалаш къамаьл дир КПСС ЦК-а Генеральни секретара нов. **Л. И. Брежнева**.

Дерригача советски халкъа цІерагІа нов. Брежнева доккха баркал аьлар вай доазол дехьарча доттагІашта цар дег чура моаршал даларах, цунца вай мехкаца шоай вежарашха дола доттагІал хьагойтарах.

КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета, РСФСР Лакхехьарча Совета цхьана яь Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара хетаь торжественни заседани дІакъовл.

Заседане доакъашхоша дег ай а денна «Интернационал» яха партийни гимн оал.

(ТАСС).

Москва. 1967 шера 2 ноябре Кремле В. И. Ленина оттадаь памятник торжественно хьадийллар.
В. Кошевоя сурт. ТАСС фотохроника

СОВЕТСКИ ХАЛКЪАГА,

Советски Социалистически Республикай Союза

БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМХОШКА!

Деза новкъостий!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР-а Министрий Совето дег чура даькъала бувц болхлой, колхозхой, советски интеллигенци, Советски Эскарей ТІема-Форда Флотей бІухой, Советски Социалистически Республикай Союза беррига къахьегамхой дерригача халкъа цІейна — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизарца.

Ах бІаь шу хьалха российски пролетариата къахьегама ахархошца барта а йолаш Ленина хьалхе лелаю большевистски парти керте а латташ толамца чакхъяьккхар социалистически революци. Советий Іаьдал оттадир. Болхлой классах заводийи фабрикайи да хилар. Ахархошка лаьтта кхаьчар. ТоІадаь даьхка къамаш кортамукъаленех цхьатарра бокъо хиларeн новкъа даьлар. Революце тІема юкъера баьккхар мохк, къаман хьакъехьа хІалак хулачара кІалхара баьккхар.

ОКТЯБРЬ НОТБАЛАР дунен историе чухь Іалаьмате йоккха гола тохар да. Дунен тІа эггара а боккхагІа болча мехка социализм хьалъяра эша хьалаш хьадир. цо, адамаш эксплуатацехи низ - Іотхъам барахи мукъадахара юхь дІайолайир цо. Вайна цхьана Октябра сий дола шу дизар деззу социализма мехкий халкъаша, вежарашха йолча партеша, дунен халкъашта юкъерча болхлой классо, дерригача хьалхалатача адамаша.

Октябрьски революце энтузиазма ала баьккхар миллионаш, болча наьха дегашка тоІабаь боахкача наха, кортамукъал бахьан долаш къовсам лоаттабеш мел бараштa бола маяки тешами а хинна дІаэттар из.

Октябра итт дено оагалир дуне, ах бІаь шеро хийцар из.

1917 шера октябрь бетта эггара хьалха социализма новкъа яьлар Советски Росси. ХІанз цу новкъа йолх дуккха йола паччахьалкхенаши халкъаши. Социализма дунен система исторически дегІаахара низ бола фактор а хинна дІаэттай.

1917 шера октябрь бетта духхьал дІабола мара беннабацар дунен коммунистически болам. Тахан из марксизма - ленинизмаи пролетарски интернационализмаи байракха кІал къовсам лоаттабу миллионаш бола коммунисташ ший мугІарашка вІашагІтеха боккха исторически никъ ба.

1917 шера октябрь бетта дунен доккха дакъа колониальни низ-Іоткъама зІапараш теха дар. Къамаш-мукъадахара революцей низ болча михо нув хьекха дІаьккхар бІаьшерашка лаьтта колониальни система, хьалха лоал лаьтта халкъаш, къамаш юхахьахиларен социальни, прогрессаи новкъа довлаш латт.

1917 шера октябро овлангара хувцамаш дир дунен политикана юкъе. 50 шера, машарах дола ленински Декретагара хьайолаенна, вай социалистически паччахьалкхе хадданза духьал латт низ-Іоткъам бара, агрессена, дунен халкъашта юкъерча провокацей, тІема авантюрай империалистически политикана, кхыча паччахьалкхений чурча гІулакхашта юкъе лелхара, из тІехьа а машаре вІаши гІулакхаш леладара, дунен халкъашта кхерамзле хилара, халкъаш кортамукъа а шоай лоІаме а хилара. Коммунистически партеи Советски паччахьалкхенои хаддаза дарг мел доацар цу вай мехка коммунизм хьалъяра эша маьрша хьалаш Іалашдара, дерригача дунен тІа машар лора а чІоагІ а бара, социалистически мехкаш кхотаденна хилар чІоагІдара, къамани социальни хьакъехьа мукъадовлара тІехьа халкъаша лоаттабу къовсам хьаллацара.

Ленински парте, вай мехка болхлой классо, советски халкъо шийн революционни опытаца дІахьекхар къахьегамхой малагІча наькъаца котбоврга, цар практически жоп делар социализм фуйи цо къахьегача халкъа фу луи яхача хаттара.

Шовзткъе итт шера Советски Союз низ бола социалистически паччахьалкхе а хинна дІаэттай, цо хьалъю коммунизм, социальни прогресса хьалхарча мугІаре йода. Маркса, Энгельса, Ленина идеяш, вай партеи вай халкъои шийна хьалхашка оттадь де лерхІараши декхараши толамца кхоачашдеш да.

Саго сага ю эксплуатаци дІаяьккха аьнна оттадаьдар вай. Вай из чакхдаьккхар.

Социализм къахьегамхой общество я. Цунна чухь бац эксплуататораши эксплуатацена кІаллаттараши. Къахьегам общества членашта материальни вахара наІ мара боаца хьаст, еза бокъо, сий дола декхар хинна дІаэттаб. Историе чухь эггара хьалха болхлочун къахьегам, ахархочун къахьегам, сага къахьегам обществас доккха сий ду гІулакх а хинна дІаэттаб.

Вай лаьрхІар социалистически производство хьае. Из а вай дир.

Халкъа турпалча къахьегамо вай мехка хьайир чІоагІа дегІаена вай ханара индустри. Ахархой зІамигача боахама метта хьаьяй йоккха, техчически Іалашъяь колхозно-совхозни производство. Социалистически экономика лакхача а тешшамерча а темпашца дегІайоагІа.

Къамаш вІаши къаьстан низ-Іоткъамо тоІадаьи дахилга дІадаьккха декхар оттадир вай. Из а кхоачашдир вай.

Социализмо чІоагІйир дуккха къамаш дахача вай Даьхен халкъий вошал дола цхьоагІо. Дунен тІа яц СССР-а халкъий доттагІалал, чІоагІагІа сплав. Из чІоагІлора пятилеткай деношка къахьегаш, Сийлахь-боккхача Даьхен тІема цІера алз бувлача. СССР-а халкъий дохалургдоаца вошал социализмана карагІдаьнна эггара боккхагІа мах бола хІама да, вай тІехьа тІайоагІача хана коталонаш йоахаргхиларах бола тешам ба.

«ХІаранегара — цунга дулуш дар, хІаранена — къахьегамга хьежжа» яха социалистически принцип кхоачашье декхар оттадир вай. Из а кхоачашдир вай.

Вай мехка дІаьккхай къел, бе болх ца хилар, эксплуататорий паразитизм. Социалистически производство халкъа хьаштаща гІулакх де, къахьегамхой хьашташ кхоачашде оттаяь я. Къахьега а салаІа а бокъо хилар, мах боацаш деша йиш хилар, медицински гІулакх дар, пенсионни Іалашо советски вахарах йоалла оамал я. Халкъа материальни вахара хьал хаддаза лакхдар социалистически обществa закон да.

Керда, социалистически паччахьалкхе, халкъа а халкъа дола з Іаьдал шийца хургдола керда социалистически демократи хьае аьнна декхар оттадаьдар вай. Из декхар а кхоачашдир вай.

Октябро кхеллача социалистически демократе дуккха бола нах паччахьалкхени обществении гІулакхаш леладара юкъеззар, къахьегача халкъа говзалаш, знанеш, таланташ юкъейоалаяра эша шерра никъ хьабиллар. Историе чухь эггара хьалха хьаьяй ший низ дуккхача наьха сахетамахи организованностахи латташ йола паччахьалкхе. Вахара даьй а хинна дІааййтаб из хьакхоллаш бІараш — рудаи кІори боахараш, металл лоаладераш, лаьтта оахараш, атома къайленашкеи космоса кІоарггаленашкеи кхоачараш, дерригa материальнии духовнии рузкъаш хьадераш.

Ленха социалистически сакхетам бола къахьегамхой хьалхебе аьнна оттадаьдар революце. Тахан вай декхал а даш ала йиш я: вай мехка хьалкхийнаб коммунизма сийлахь доккха гІулакх бахьан долаш къовсам лоаттабу Іалаьмате дика нах.

Социализмо дІададьккхар нах культура йоацаш, баьде хилар, дуккха нах дешанза хилар. Знанеши культуреи халкъага кхоачаш дола хІамаш а хинна дІааттад. Социалистически идеологи обществении кхетам дегІадахара боккха творчески низ ба. Социалистически культурана карагІдаьннараш, советски Іилмано даьха толамаш адамаш духовни дегІаахара тІехь дІахьалхашка баьккха боккха гІа ба.

Сийлахь-йоккхача революце шовзткъе итт шеро хьахьокх сийлахь-доккхача халкъа сийлахь-боккха никъ. Из вахар да, кхетамца хІама кхолла, керда вахар хьалде Октябро, коммунистически парте хьалгІоттаяьча болхлой классо, къахьегача ахархоша, интеллигенце хьийга къа, царна карагІдаьнна денал дола гІулакх да.

Сийлахь-йоккхача революце шовзткъе итт шеро шийна чулоац сий долча дуккхача ноахалех болча къовсамхой, керда общество хьалъерий — Ильичаца цхьана вай партий хьаьрий, самодержавеи капитализмаи чІоагІалонаш чухьелхаш йохаьярий, бе герз а делла къона Советий Республика лораьярий, социалистически паччахьалкхен индустриальни низ лакхбаьрий, колхозаши совхозаши вІашагІъехкарий, Сийлахь - боккха Даьхен тІом хиннача шерашка социалистически Даьхе кортамукъеи ший лоІамеи хулга лорадеш котбаьннарий, халкъа боахам юхаметтаоттабаьрий, хІанз коммунистически общество еш боахкарий тІехьенгара тІехьенга боалаш хьабоагІа бувзам.

Советски нах вІалла шоаш кхо ца беши къонахчал долаши хиларо, революционни идеалашта уж тешаме хиларо, цар сакхетамерча дисциплино деррига дуне цецдоах.

КарагІдийннача социализма Іалаьмате доккхийча хІамай де бокъо йола доккхал а деш, геттара чІоагІа царна раьза а долаш, вайна къаьгга бІаргагу чакхбаьккха никъ мел чІоагІа чоалхане хиннаб. Партеи халкъои керда общество вІаштІехьа а йоахаш хьаьяй вІалла а техка довзанза долча наькъех кхера а ца кхераш. Іалаьмате йоккхийча халонех чакхдийннад вай, коталоний дегагІоз а санна, иштта воний гІайгІаш а ихай вайга, цхьа ха яллалца аьттув ца бувлархи гІалатехи кхетам а нийбеш. Іалаьмате йоккхий халонаш тІайиттача ханашка а санна, иштта коталонаша гІоздоахача деношка а эггара дизза гІа хьагучадийннад вай халкъах доахка боккъала а башха дика гІулакхаш, цун революционни сакхетам а цо ше юхакходеш ца хилар а, пролетарски интернационализма, социалистически Даьхенна, коммунизма идеалашта доазув доацаш чІоагІа мутІахьа хилар.

Деза новкъостий!

Социализмо керда вахар деннад вай мехка, кортамукъарча къахьегама ираз хилийтад, кхоачалургдоаца хьинар деннад кхоачашде лерхІар хьадара. Социализм хьалъяра экономически а социально-политически а итогаша коммунизмага довлара сийлахь йоккхий перспективаш хьагучайоах вайна.

Коммунистически общество хьалъ лаьрхІа да вай. ХІаьта вай из хьал а оргъя!

Советски наха шоай къахьегамца а къовсамца а коммунизма идеалех вахара практика хулийт. Ленински парте ший Программа тІа, XXIII съезда решенеш тІа къоастадаьд коммунистически общество хьалъяра керттера наькъаш. Сийлахь-воккхача Ленина байракха кІал а этта, Коммунистически парте кулгал а деш, вай халкъ бІубенна коммунизма коталонга дода.

Коммунистически общество хьалъяр духьа керттера экономически декхар кхоачашланза, — коммунизма материально - технически база хьанза аргъяц. Іилманеи техниканеи карагІдийннарех мамогга пайда ийбара, ерригa общественни производства индустриальни дегІахкувлара, цун эффективность а къахьегама овсарле а лакхъяра ларда тІа хаддаза промышленности юрта боахами дегІаухилга Іалашде а из бахьан долаш халкъа хьал-торо дІахо а лаккхе, берригача советски наха эша материальнии культурнии хІамаш тІа-тІа лиззагІа хилийта гІерта а деза вай.

Коммунистически общество хьалъяр духьа тІагІертта дикагІа вІаштІехьйоахаш тоанза яргъяц социалистически общественни оттонеш: леррагІа кхоачашдеш чакхдаханза даргдац городаи юртаи юкъера, хьакъален физически хьахьегама болхлошта юкъера лоадам боллаш йола эргалонаш дІаяхара тІадерзадаь ду гІулакхаш: къамийи халкъийи экономикеи культуреи дегІахкувланза яргъяц, цар кхы а нонагІа айхха вІаший вежарий гІулакхаш леладелгеи новкъостал доаттаделгеи Іалаш а деш; болхлой классеи ахархойи цхьоагІон политически ларди материальни базеи, советски паччахьалкхе чІоагІъеш хиланза, социалистически демократи дегІахкувланза яргъяц; планировани, халкъа боахама доал дар тоадеш хиланза даргдац.

Коммунизм хьалъяр духьа тІагІертта общества беррига членаш лакха сакхетам хилара, къахьегамцара а общественни доалахьенцара а гІулакхаш коммунистически тайпара леладеш хилара, советски патриотизмаи интернационализмаи кхетамца кхебеш хиланза баргбац; беррига гражданаш общественни гІулакхашта доал дара юкъеувзанза, критикеи самокритикеи дегІахкувланза, къахьегамхой вІаштІехьлеи дисциплинеи лакхъеш хиланза яргъяц; социалистически цхьана бахара нормаш мамогга чІоагІъеш хиланза яргъяц; мукъача ханах саг духовни вІаьхий хилийтара пайда ийбанза баргбац; юкъереи лакхереи образовани дикагІа тоаеш хиланза, Іилма тохкамаш делга мамогга дегІахкувланза, литератураи искусствои нах кхетамца кхебара роль лакхъеш хиланза яргъяц.

Вай турпалерча болхлой классо, Іилмахоша, инженераша, техникаша, конструктораша, беррига промышленноста болхлоша дІахо йодача хана а кІаьдбалар доацаш дІахо а технически прогресс яра, экономически реформа практически чакхъяккхара къовсам лоаттаберитхиларах тешам бенна долга дІакхайкаду вай. Къахьегама овсарле лакхъяр, продукце дикал тоаяр, производственни планаши социалистически декхараши кхоачашдара, бедали материалаши кхоаяра, паччахьалкхен а къахьегама а дисциплина чІоагІъяра йола ях йоаржаяр — вай держава экономически низ кхачар дІахо дегІаахара, сихденна коммунизмага бодача новкъа дІахьалхаахара лоархІамегІа дола хьалаш да.

Вай сий дола колхозни ахархой, совхозий маІа а кхал а болхлой, юрта боахама специалисташ дІахо йодача хана а хаддаза лаьтта леладареи хьайбаш леладареи культура лакхъеш, продукце единицага бода къахьегам лохбеш, шоай балха тІара экономически хьоххамаш тІагІертта дикагІа тоадеш, лерттІа а хьурмате а боахама доал леладеш хургхиларах тешам бенна долга дІакхайкаду вай. Цунах тийша да ялат, дулх, шура, кхыйола юртбоахама продукташ яхар ялсамдоахилга, колхозийи совхозийи экономика чІоагІъелга, юртара вахар хаддаза лакхделга, дерригача советски халкъа хьал-торо тоаелга.

Оаха дІахойт, Іилмаи культураи деятелаша, хьехархоша, лораша, ерригача вай советски интеллигенце халкъа хьалхара шоай декхар дІахо а сийленца кхоачашдергхиларах, коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхача гІулакха шоай низаши знанеши дІатергхиларах, Іилмеи техникеи тІагІертта дегІахкувларгхиларах, культура наха юкъекхуьаргхиларах, кхувш йоагІа тІехье коммунизма уйланца хьалкхее новкъостал дергхиларах тхоаш дог тийша долга.

Тахан тхо шуга кхайк, деза советски кхалнах. Сийлахь-боккхача Октябро овлангара дезз хийцай шун кхел, кердача вахарга бода шера, сийрда никъ хьа а бийлла. Шоай хьинар ца кходеш къахьегарцеи бераш кхедара йоакхо ярцеи шоашкара башха-дика дакъа лоац оаш вай юкъарча гІулакха юкъе.

Коммунистически парте, Советски паччахьалкхено дІахо а долла хІама дергда шоай творчески говзалаши таланташи дегІахкувла вай мехка кхалнахага кхы а дукхагІа торонаш хилийтара.

Шуга оал оаха дош, кагий нахи мехкарийи, тха сийлахьа советски кагирхой! Дай-мехка тешаме къонгаши мехкарийи, оаш цунна дІател шоай къона низ, боккхагІбарий ноахалашца цхьана оаш хьинар ца ходеш болх бу фабрикашкеи заводашкеи, колхозийи совхозийи кхашка, знанеш Іомаю, космос карарзаю, лаьттан ченашкара рузкъаш хьагучалоах. Шун бе йоал — Даьхен кхоане.

Тхо теш, Ленина сийлахь-доккха гІулакх хила хьакъ а долаш дІахо кхухьараш шо хургхиларах, Октябра идеалаш къонахчалца оаш лораергхиларах, нагахьа санна эше, герз бе а делла социалистически Даьхен сийи кхычарех тийша хІама доацаш хулгеи лорадергхиларах.

Советски Эскарей Флотей тІемахой! Кхыча социалистически мехкий эскарашца цхьана Октябра карагІдаьннараш, социализмана карагІдаьннараш лорадеш латт шо, дунен халкъашта юкъера кхерамзлеи массане а юкъара машари лорабеш латт шо. ТІагІертте Іомае тІема техникеи герзи, эргайоахаш тоае шоай тІемеи политически кийчо, тешшаме лораде Советски Союза доазонаш, фел лакхъе, вай мехка оборонни низ чІоагІбе.

Вай халкъ чІоагІа дог тийша да, ший маьрша къахьегам тешшаме лорабеш сийлахьа Советски Герзашцара Низаш хиларах.

Новкъостий, болхлойи колхозхойи, промышленностеи юрта боахамеи специалисташ, культураи Іилмаи деятелаш, Советски Эскарей ТІема-Форда Флотеи тІемахой!

Шовзтнъе итт шера вай дегІаухаш хьабена никъ—къахьега халкъи Коммунистически партии йохаргйоаца цхьоагІо йолаш хилара дола къаьгга тешал.

Халкъах болча дуккхача наха шоаех мел низ боал хайтад парте, тешам болийтаб керда, дикагІа дола дуне лаьттан тІа хьалде торо хиларах. Тахан доккхалца ала йиш я вайга, из бахьан долаш Коммунистически парте къовсам лоаттабь гІулакх—болхлой класса гІулакх дерригача халкъа юкъара гІулакх а хинна дІаэттад аьнна. Советски халкъа боккха тешам беннаб вай партех дунен тІа эггара хьалхарча социалистически паччахьалкхенна доал ду парти хиларах тарра. Халкъа хьашташкара дІаикккхача кхы тайпа хьашташ дац цун, советски нах дог тийша хила мегаргба, коммунисташ массаза а вай сийлахь-доккха гІулакх бахьан долаш дерригача халкъо лоаттабеча къовсама хьалхалаттаргхиларах. Толаша гІа йолча теорецеи йІаьхегІа йолча политически опытацеи кийчъенна йолча парте коммунизма коталонга вугаш бола нийса никъ булл.

Сийлахь-доккха цІей долча дакошна советски халкъ дег тІарча барнала дешашца кхайк доазол дехьарча ший вежарашка.

Вайна дага а доагІа, цІаккха диц а лургдац граждански тІом лаьттача халача хана вайца оагІув оагІох теха дІаэтта хиннача бІухой-интернационалистий денaлерa гІулакхаш.

Вайна дага а доагІа, цІаккха диц а лургдац дег чура дарглоацача экономика меттаоттаеш лаьттачеи юххьанцарча турпалерча пятилеткайи шерашка вай Даьхенна вежарашха даь новкъостал.

Вайна дага а боагІа, цІаккха биц а лургбац фашизмана духьаллаьттача шерашка вай цхьана лоаттабаь къовсам.

Оаха дІайха баркал оал шоана, доазол дехьара тха деза новкъостийи доттагІийи, дунен эггара хьалха хьахиннача социализма мехкаца интернациональни уйлаш шун хиларах, шоашта йолча гІойлен дукха доацаши шоай хьинар ца кходеши оаш гІо дарах.

Советски халкъо, Сийлахь-йоккхача революце шоллагІча шовзткъе иттлагІча шера чу ше долаш, сийленца хьу коммунизма идеяш. Сийлахь-боккхача Октябра идеяш.

Вай ког гІортолга ю социализм хьалъеш дахьача толамех. Вай кийчденнад цІаккха а дергдоацача марксизма-ленинизма хьехамца, вайгахьа да вахара бакъдар, вай низаш лакъаргдоацаш да. Вайца оагІув оагІох а теха долх социализма вежарашха долча мехкий халкъаш, дунен халкъашта, юкъерча коммунистически болама, демократе, къамий кортамукъален низаш. Цхьанна а сагага, цхьанна а хІаманга юхасоцадулургдац вай бухсоцаш вай лерхІачунга — коммунистически общество хьалъярга бодача наькъа тІа.

Советски халкъо, хІара советски саго къахьегаме, дешаре керда толамаш дахар, шоай вахаре ираз долаш хилар, вай сийлахь-доккха коммунистически гІулакх котдаккхар духьа лоаттабеча къовсаме толамаш дахар лов тхона.

Даькъала хийла Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци!

Даькъала хийла дукхаеза вай Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз!

Даькъала хилда вежарашка дола социализма мехкаш!

Даькъала хийла империализмана духьала, демократии социализми бахьан долаш лоаттабеча къовсамера дерригача революционнии прогрессивнии низий цхьоагІо!

Даькъала хилба халкъашта юкъера машари доттагІали!

Даькъала хилда сийлахь-доккха советски халкъ!

Марксизма-ленинизма байракха кІал, тохкамах чакхдаьннача Коммунистически парте кулгалца—коммунизм йизза котъяларга!

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

СОЦИАЛИЗМА СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОНИЙ ШОВЗТКЪЕИ ИТТ ШУ

КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРА НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА ДОКЛАД

Шовзткъе итт шу хьалхагIа, йоах Л. И. Брежнева, дерригдунен-исторически лоархIамера событи хиннай. Коммунистий парте кулгалдеш хиннача Россе болхлошен ахархошен шоай бе деллар паччахьалкхен Iаьдал. Берригача мехка, дерригача дунен тIа дIахезар Ленина дешаш: «Большевикаша массаза а хиланза яргьац яьха болхлойи ахархойи революци хиннай».

Смольне болхлойи салтийи депутатий Советий шоллагIа Ерригроссийски съезд йолаеннача хана а уIехьа штурм еш латтар Зимнена. Съездо Советски правительство оIашагIъеллар вай парти хьалхи революце баьччеи хинна Владимир Ильич Ленин керте а волаш. Хьахилар дунен тIа эггара хьалхара болхлойи ахархойи паччахьалкхе. Россе йоккха территори дIаьльица ший коталонашца болабелар Сийлахь-боккха Октябрь.

ВорхIлагIча ноябро керда зама хьайийллар адамлен историе чухь, кердача, социалистически летоисчислене юхь а хинна дIаэттар из. Цу дийнахьа саьнггара кхера биллаб кердача социалистически общества лаьце.

Октябрь котбаларо никъ хьабийллар социализма идеалаш кхоачашъяра. БIаьшерашка тIехьайиса латтар лоацача исторически ханашка дIа а даькха, чIоагIа дегIаена низ бола паччахьалкхе а хинна дIаэттар вай Даьхе. Вай мехка къахьегамхоша Коммунистически парте кулгалца эггара хьалхагIа хьайир социалистически общество, эггара хьалхагIа хьалъе йолайир коммунизм.

Октябрьски социалистически революце боккхача низана меттахьа хьаадир еррига дунен общество дегIабоагIилга, сихбир революционни кортамукъалени къовсам. Шоай байракха кIал Октябрга котало яккхийта марксизма-ленинизма идеяш тахан миллионий хьаькъалашкеи дегашкеи ессай, хIамаш кхоллаш бола боккха низ а хинна дIаэттай.

ДIадахача ах бIаь шера исторически итог сенах латт аьлча, из латт, дунен аренера низий соотношени болхлой класса пайдана йолча прогресса, демократе, социализма дерригача низашта пайдана йолча оагIорахьа овлангара дена хувцалярах.

Коммунистически парте Центральни Комитето, Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьвоча Совета Президиумо, Министрий Совето сийлахь-доккхача цIейца дег тIара даькъала бувц вай бела дай-мехкахой-болхлойи колхозхойи, интеллигенци, Советски Эскарен Флотен тIемахой, берригa советски нах.

Дерригача дунен тIарча миллионаш болча къахьегамхоша Октябрьски революце юбилей белгалйоаккх из шоашта дезен гаргарен дола цIей а лоархIаш. Укх дезача ленинска дIайха революционни моарбIал дохьийт Ленина парте, дерригача советски халкъо доазол дехьарча шоай доттагIашка, соратникашка; вежарашка!

Адамлен историе чухь кIезига хиннац, аьлар дIахо Л. И. Брежнева, халкъий кхелашка, общество дегIакхувлара даькъе боккхача лоархIаме хинна революцеш. Октябрьски революци ший маIанга а, ший исторически тIехьаленашка а диллача царна юкъе къаьстта маттиг лоац. Цо сагасаго эксплуатаци елга дIа а даькха, къахьегамхошта шоашта долча гIулакха общество кердаяккхара юхь дIайолайир. Цо хьайийллар эзараш шерашка тIаьлаттача угнетателий доазло тIакхоачаяьча къела, саготонашта, мискала болхлой класс, берригa къахьега нах мукъабахара зама.

Росси социализмага йоалаь никъ — из ба дунен историе, сага ерригача цивилизацие кхера никъ. Российски хьалаш мел чIоагIа шоай тайпара хиннадале а, Октябрьски революце хьахьекхар бIарччача исторически заман капитализмагара социализмага доалара — дунен тIа общественно-экономически дегIаахара берригача делами кийчдаьча доалара заман овлангара, керттера тенденци.

Капитализм социализмаца хувцаезаш хувланза яргIоацаш хилар производства средстваштa хинна частни доалахье производительни низаш дегIаахара йола духьале а хинна дIаэттача хана. Капитализмо ше хьахилийтай шийна каш доаккхаргдар — болхлой класс.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци кийчъаьй хьалхалаттача общественни уйлан дерригача дегIаахаро. Из дегIаахар бакъонна ший бихье кхьчад марксизме. Бокъонна дола деналера творчески гIулакх чакх а даькха, утопи хиннача социализмах Iилма а дах, сийлахь-боккхача уйланхошен революционерашен Карл Марксен Фридрих Энгельсен паргIатонгеи иразагеи бода никъ хьекхаб тоIабаь боахкаши даькъаза баьнпен мел хиннарашка.

Къаьнача дуненна чухьа кхачаш лаьттай социалистически революци: ХIаьта из хьайнай цун эггара медагIа долча даькъа чу — XX-гIа бIаьшере йолалуча хана империализма еррига керттера вIашдухьаленаш цхьа шод а хинна гулъеннача Россе.

Событеш дегIаухилга сихдир хьалхарча дунен тIемо. Цо кхы дIахо доазув доацача дIакхоачайна къахьегача адамашкара халонаш саготонаш, хьагучадаькхар паччахьа самодержави а хIаьта цул тIехьагIа Хинна йола правительство а йохкеннен низ боацаши хилар.

Октябра опыто, цу тайппара, хьахьекхад, белгалдоаккх Л. И. Брежнева, революци котъялар цунна эша объективни хьалаш вIаштIехьдаьннача хана мара хулаш ца хилар. Из революце чIоагIа закон дIадоаккхалургдац цхьаннега а. Цунца Октябрьски революце хьахьекхад, къаьнара строй дIаяккхара аьттув болаш долча объективни хьалел совгIа, классови моастагIчунца хоадамболлаш тоссадалара къахьегама адамаш хила дезаза тайпара кийчденнен вIаштIехьдаьннен хулга а эш.

Россе болхлой класс дика лоархIаьй цу декхарах. Из вIаштIехьъяьннай дунен пролетариата эггара революционнегIа йола отряд санна. Цун дукхалал боарам боацаш лакхагIа хиннаб цун политически лоархIам мехка вахаре. Вай мехка халкъий дикагIа йола революционни традицеш хила хьакъ а долаш дIахо кхухьар а хинна дIаэттай из, творчески тIаийцай цо дунен пролетариата революционни опыт. Цо хьаьй ший деналера авангард — социализм болхлой боламах, адамий стихийно эгIазлонах дIатоха хайна йола большевикий парти.

Большевикаша массаза а лийрхIад, социалистически революци — из лакхе латтарий переворот а йоацаш, турпалий группо къайлагIа вIашагIбелла барт а боацаш, къахьегача халкъа дукхача адамий болам хилар. Даим дуккхача адамашта юкъе а йолаш, цар къовсама керте а латташ, партена хайнад миллионаш болхлой, ахархой, салтий революце бIарчча цхьа эскар а даь кхатабе. Большевикаша кIаьд ца луш кийчъаьй болхлой классен къахьегача ахархойи цхьоагIо. Вай мехка революцен пролетариата диктатуран чIоагIа лард а хинна дIаэттай из цхьоагIо. Халкъа творчество 1905 шерре а хьакхеллача Советашкара кораьй Ленина партена къахьегамхой политически Iаьдала керда форма.

Герз кара а ийца яь октябрьски восстани ший йиззача бокъонах революционни стратеген тактикаи хьокхам санна из историена юкъейоаш, селлара йоккхача говзалцен болхлоех-ахархоехи салтехи долча адамий дагардар кхеталаоцен кийч а йир, чакх а яькхар. Цеча Питере дотабаьча революце алано берригa мохк чулаьцар, цун эггара гаьнагIа йолча йистошка кхоачаш дIабаьржар.

Октябрьски революце котало — тIагIерттаи низкъалеи баьча балхах, большевикаша-ленинцаша дуккхача шерашка турпалеи тIагIерттаи доаттабаьча къовсамах хьахиннар. Октябра опыто хьахьекхад, кхыметтел аьттув бола хьалаш хилча а болхлой классага ший авангарда — адамашца чIоагIа ювзаеннеи революционни къовсама еррига формаш Iомаяьи йолча марксистски парте кулгалца мара социалистически революци юлург ца хилар: Из да кхы цхьаькха а дохаргдоаца революце закон.

Октябрьски революце хьахьекхад, белгалдоаккх Л. И. Брежнева, моллагIча формехьа хулиш из иле а, революнега гIолла мара болхлой классага котало йоаккхалург ца хилар.

Октябрьски революци, йоах дIахо докладчика, политически Iаьдал кувцалалар хинна Iачар. Цун маIан дар халкъа вахара тIоанаш белггала юхаьхьа кIалтIатайса, российски действительноста ерригача оагIонех хьокхлена йола кIоаргга социально-экономически переворот хилар. Болхлой класс Iаьдала керте а оттаь, къахьегамхой эксплуататанех мукъабаьхар Октябро, царна дIакараделар предприятеш, банкаш, машинчаькъаш, ахархошта лаьтта делар. Россе баьхача нийсса ахаш болча нахага бала хьегийта къаман Iазап дIадаьккхар, империалистически тIема юкъера баьккхар мохк.

Классови моастагIий духьаленой боахам бохарой тIакхоачадаьча боарам боацаш чIоагIа халача хьалашка общество эргаяккхара болх дIаболабир къонача Советски паччахьалкхено ше хьахиннача хьалхарча деношке а деш. Производства средстваштa хинна частни доалахье, ерригa сословни гIойленаш дIаяхар, 8 сахьата балха ди юкъедоаладар, кхалнаьха бокъонашка нийсхо оттаяр, образованена демократически реформа яр, халкъа унахIено лораелга вIашагIдоллар, Iилмеи искусствои дегIакхувлара йоакхо яр — уж да ший эггара хьалхарча гIулакхашца Советски Iаьдало кхоачашде дIадоладаь дешаш.

Из долла хIама Iалаьмате боккха принципиальни лоархIам болаш дар. Социализм хьалъяра эпопея шоашта гуччахьа яржаш лаьтта дола дунен халкъаш цун хьалхарча деношке а деш бIарггаго йиш йолаш дар, пролетарски революци къаьнадар дохадаь дIадаккхарах латташ ца хилар. Цун керттера маIан, цун пафос — из да кхоллар, керда вахар хьалдар.

Iаьдалах дола дош моллагIча революце овлангара дош лоархIаш хиннаб массала а маркеисташ-ленинцаш. Цхьабакъда, Iаьдал доаккхилга самоцель цIаккха а хиннаяц коммунисташта. Пролетариата диктатурах цар хьалхагIа а лаьрхIай, хIанз а лоархI керда, социалистически общество хьалъяр духьа, къахьегача халкъа торои иразиа бахьан долаш доаттабеча къовсама керттера средство.

Классови къовсама ерригача опыто хьех, революцена ше лорае ховш хилча мара, мел хинна а, мах боцаш яц из, яхаш. Сийлахь-боккхача Октябро хьахьекхад, къаьнарча дунен деррига низаш духьалдаьнна йолча социалистически революцена из истина мел лоархIаме я. Къонача Советски Республикана контрреволюцен интервентийи полчицаш тIаьржа хиннача бирсача деношка, блокада, саботаж, кулацки мятежаш лаьттача хьалашка ший эггара бехктокхамегIа йола аказмен луш яр революционни Росси. ХIаьта из цунах йиза чакх а яьлар, яхара йола ший бокъо а йоаккхаш. Из цунах чакхъяьлар революционни болхлойи ахархойи граждански тIема аренашка, продотрядашка, къахьегача фронте шоашта гаргара, хьамсара дола, шоай вахар, паргIато, кхоане шийх гийша дола гIулакх бахьан долаш лийтандаь.

ЦIаккха а йовргIоаца ший сийле яьккхай цу деношка Октябра цIера юкъе хьахиннача Цеча Эскаро. Тахан а тIехьа дуне цецлоах котало яккхар духьа революце тIемахоша гойтача турпаленои деналои, шоай синош дIадала, моллагIа а халонаш ла уж кийча хиларо. Иллешка хестаю Перекоп, Каховка, Волочаевка, турпалаш чапаевцаши конармейцаши. Цар турпале гIулакхаш — советски наьха керд-кердача поахалашта кхетам балара бола хьокхам. Граждански тIом лаьттача шерашка хьахинна, социалистически Даьхе бахьан долаш са ца кходеш лоаттабаьча къовсама традицеш даим вай Октябра тIехьений дегашка латтаргья къонахчалеи деналеи, котало яккхарца бола лоIам духбувлаш бола цIаккха а дакъаргдоаца хьаст а хинна.

Октябрьски революце дикагIа йолча белгалонех цаI хиннай Россе болхлой чIоагIача говнаща дерригача дунен тIарча классага гIолларча шоай вежаращца бийза йола пролетарски интернационализм.

Йиззача бокъонах ала йиш йолаш да, Октябра котало — из дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой вошала котало, пролетарски интернационализма котало а хилар. Цеча Эскара мугIарашка вай мехка халкъий къонгашца оагIув оагIох а теха лийтаб венграш а поляккаш а, сербаши хорваташи, чехаш а словакаш а, болгараши австралийцаши, немций а финнаш а, румынаши монголаши, корейцаш а китайцаш а, дуккхача кхыча къамий викалаш. Из дар революционерий боевой интернационал.

Октябра гIулакх бахьан долаш граждански тIема фронташка лийтараш хинна Iацар революцеца. Ерригача Европе гIолла дIабаьржар интервенташка Одессера шоай эскадра дIаяккхийтача французски морякашта карагIаьннача денаерча гIулакхах, «Кулгаш дIадаха Россена тIера!» аьнна лозунг арадаьккхача английски болхлой выступленех бола хоам. Кхехкаш латтар Европа. ТалгIенна тIехьа талгIа йолаш гIертар восстанеш, забастовкаш, демонстрацеш. Болхлой болам низ болаш айбаларо дувладаь лоаттадора дунен халкъашта юкъерча контрреволюце низаш, мелбора тIагIертача империалистически интервентий низ.

Октябра котало, йоах докладчика, — из ленинизма котало я. Россе социалистически революцена яь ерригa кийчо, вай Коммунистически партии Советски паччахьалкхен хьаяр а цар истори а, тIема фронташкеи маьрша гIирсаш хьаллечеи яьха вай коталонаш айхха ювзаенна я цIаккха а лергвоацача Ленина цIерацеи гIулакхашцеи.

Владимир Ильич Ленин историена юкъевахав большевикий парти хьакхеллар, къахьегача адамий сийлахь-воккха баьччеи организатори волаш а цу цхьан ханна гениальни Iилмахо волаш а. Цу деша эггара сийлахьчеи дикагIчеи лоархIамагIа революционер хиннав из. Цун дерригa вахар къахьегача халкъа иразиа хьашташи бахьан долаш тIагIертта лоаттабеча къовсаме чакхдаьннад.

Октябра баьчча сийлахь-воккха ва революце стратег хиларах а шийла тIех кхы цхьаькха воаца политически тактика говзанч хиларах а тарра. Политически низаш дIанийсдеча, наьха уйлашка кIезиг-дукха а аьттув болаш лар сакхерца теркал а деш, уж уйлаш шоаш маьрра йоккхача политика меттала яха, эшшача хьалашка эггара низ болашагIа дола лозунг дала, лаьрхIа кхоачашдарга бода эггара нийсагIа бола никъ белгалбе хайнад Ленина.

Ленин машар боацаш хиннав идеологеи политикаи принципиальни лешашка. Цхьабакъда, цо новкъарле яьяц цунна хаьдда йола проблемаш къоастаеча хана эшшача оагIорахьа достамаш дара. ЧIоагIагIа вола революционер хиннача Ленина къахьетам боацаш бегьяьхай псевдореволюционни фразерство. Ший вIаштIехъяьннача оамалга диллача тIехьашка варгвоаца къовсамхо хиннача цунна хайнад, эшача хана, низаш вIашагIа а теха, цул тIехьагIа кхы а толамегIа тIагIертар духьа компромиссе, тIехьашка вала.

Коснoстаи догматизмаш тара лесташ мел дола хIама дагахьа хийра хиннад Ленина. Теорецеи политикацеи творчески никъ лелабаро йиш хилийтай цунга революцех бола марксистски хьехам, социализм хьалъярах дола Iилма массе оагIорахьа дегIакхувлеи дIаьхий деи. Практически балха юкъе а волаш, саготагIа дола дуккха гIулакхаш къеста а деш, Россе социалистически общество хьалъяра генеральни никъ кийчбаьб Ленина, принципиальни лардаш ехкай чурчеи арахьарчеи советски политикана.

Политически деятель хиларга диллача а, саг хиларга диллача а сольнначара воацаш доккха эздел долаш хилафиа белгалвоалаш хиннав Ленин. Шийх доккхал ца дар, ше кхьчарел тIех ца лархIар. ДоагIар дизза ше шийгара хьадехаш хилар — иштта хиннав дунен пролетариата баьчча, революце дунен тIа эггара хьалхарча болхлойи ахархойи паччахьалкхенна керте оттаваь саг. 47 шу даьнна хиннав Ленин социалистически революци котъялар Советий Еррироссийски съезда трибунера цо дIакхайкадаьча хана. 54 шу даьнна хиннав из цун дог сецача хана. Цхьабакъда, Iоажал а лоархIаьяц ленински гене сийленах. Ленин вайца хиннав хьалхара пятилеткаш кхехкача хана. Ленин вайца хиннав Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа летача хана. Ленин вайца ва хIанз а. Советски Союза халкъаш, социализмагара коммунизмага довлара декхараш практически кхоачаш а деш, кердача исторически рубежашка даьнача хана.

Ленина гIулакх дIахо хьу цо хьакхеллача парте. Цунна доагIача даькъа кхаьчад атта доаца, цхьабакъда, сийлахьа декхар — цIаккха а лергIоаца Ленина идеяш, даим дийна латта цун уйлаш тIехьале, кхоачашъелга. ХIаьта вай парти — Советски Союза Коммунистически парти — цу декхарах сийленца лоархIа а ю.

Октябрьски революце шовзткъе итт шера юбилей — из я ленинизма котало, ленински парте идеяйн гIулакхийн котало.

Ленин вий ца волийташ боарам боацаш чIоагIа лоархIар эггара дикагIа хьахьокхилга лоархI вай парте, советски халкъо цIаккха а тIера ца доалаш массаза а ленински наькъагIа ахар!

Советски Iаьдало тIехьаленна паризмагара хьанийцар экономикеи культуреи дегIаяра боарам лоха бола мохк. ХIаьта тIема ворхI шеро — хьалхагIа империалистически, тIаккха граждански — гаьнна тIехьашка кхессар халкъа боахам кхыметтел тIом хьалехьарча боарамашца нийсбича а. Йоах дIахо Л. И. Брежнева, Вайна гонахьа яр моастагIал дола капиталистически паччахьалкхенаш. ТIема аренашка бохабаьча классови моастагIаша духьале сапийтанаар. Парти ленински генеральни наькъа тIара яккха гIертар аьттехьареи «аьрдехьареи» оппартунисташ.

Социализм хьалъяр кхы чоалхане гIулакх дар вайна вай эггара хьалхара хиннадаь а. Вай хьаIомадала саг вацар.

Вай мехка социалистически эргалонаш е йолалуча хана парте кхетадора, социализм хьалъяра хIанзара йоккха промышленность йиллаза яргIца хилар. Лоацца исторически ханашка из делга е ийша кIаллусилга — кхы тайпа никъ бацар вайна хьалхашка. Цудухьа вай керттера декхар а хинна дIаэттар мехка индустриализаци елга.

Социализма индустриальни база хьалъяра цу хана тоъал капиталаш яцар Советски паччахьалкхенга, техника тоъацар, опытни кадраш яцар, доазол дехьара новкъостал хург ма дий аьнна даха лог а дацар. Цхьабакъда, вай яр дунен тIа эггара толашагIа йола общественни строй. Вай яр нахах йолла революционни энтузиазм, хIаьта советски халкъага цо йиш хулийтар вIаштIехьдаргдац аьнна хийттар вIаштIехьдаргдолаш де.

Социалистически строя йоккхийча совленах пайда а эцаш, вай партена мегар кхаь пятилеткал кIезигагIа йолча хана ВКП(б) XIV-ча съезда решенешка белгалъяь мехка индустриализаци яра овлангара проблемаш къоастае. 40-гIа шераш доладуш мехка хьайир дуккхача доакъоех латта социалистически промышленность. Промышленни производства берригача боарамга диллача, технически кийчъяларга диллача Европерча дегIадаьккхача капиталистически мехкий боарамга кхаьчар Советски Союз.

Вай мехка цIаккха а могаргдацар социалистически хила, хьалхалатта промышленни держава а хинна дIаотта могаргдацар цунна, нагахьа санна советски халкъо ше боккха сакхетам болаш хилар, вIаштIехьдаьнна, къонахчал долаш хилар хьахьекхадецаре. Халонаши эшарапи дуккха хиннадоллашехьа а, духьал наьха энтузиазмаца кхехкаш латтар мохк.

Социализм хьалъяра низ бола промышленность хьаяь ца Iеш, юрта социалистически эргалонаш е езаш а дар. Из Iалаьмате хала декхар дар. Кагий доалдахье йолчун бIаьшерашка чубенна оамала низ, вахарцарча цун хьаштийн уйлайн йоакхал дIаякхка, цун психологи хувна езар. Шошоай боахамаш хиннача ахархоех юкъарча къахьегамеи общественни вахареи хьинаре дакъа лоацараш бе безар.

Из йоккха социальни проблема къоастаярга бода никъ корабир парте юрта чакхдоахача ший гIулакхашта ларде йилла, гIоръянна йола кооперативни план оттаьча Ленина. Парте декхар оттаиро — совхозаш вIашагIйохкара нийсса производственни артелашка — колхозашка ахархой вIашагIтохилга чакхдаккха. 1927-ча шера юрта боахама коллективизаци яра никъ лаьцар ВКП(б) XV-ча съездо.

Социалистически революце лоархIамегIарча доакъоех цаI дар коллективизаци яр. МоллагIа кхыдола революционни гIулакх а санна, ирача къовсаме делар из. Юххейнсача эггара йоккхагIа йолча эксплуататорски класса — кулачества духьале йохае эзар. Юртара социальни хьалаш чоалхане хиларо, техника ца тоъаро, индустриализаци яр духьа дуккха хIамаш юрта ханна эшаданза ца доалаш хинна хиларо — цу доллача хIамаша кIезига халонаш тIакхоачаяцар. Цхьабакъда, хьалхашка латта декхар кхоачашдара тIаберзабаьча парте балхо, къахьегача ахархоша а болхлой классо а хьинаре дакъа лацаро торо елар уж халонаш эшае.

Мехка индустриализации коллективизации яра тIаберзабаь ленински никъ толар боккха социально-политически лоархIам болаш дар. Городе а юрта а социализма экономически лард еллар. Хувцаделар болхлой классеи ахархойи сибат, чIоагIъелар царна юкъера цхьоагIо. ЧIоагIа лард еллар социалистически общественни отношенеш дегIаахара, мехка оборонни низ лакхбара, дерригача советски халкъа морально-политически цхьоагIо чIоагIъяра.

Вай мехка социалистически эргалонаш е йиш хургьяцар, йоах дIахо оратора, нагахьа санна Октябра хьалхарча деношке а дена ший дерригача хьинарцеи лаьрхIар кхоачашдара тIаерзарцей культурни революце чакхъяккха парти йолаенна хиннаяцаре. Iалаьмате боккхача лоархIамера декхар дар из. Революци йолалуча хана Россе баьхача берригача нахах кхо дакъа йоазув-дешар ца ховш ма барий. «Деша, деша, деша!» — тIаьхьехам баьб Ленина. ТIаккха книжка хьайийцар берригача мехко. Нах дешен ядеи Iомабарах лаьтта Iацар декхар. Общества духовни вахара ерригача сферашка керда, социалистически идеологи чIоагIъе езар.

Кийчъе езар воай, Советски лакхакваличифированни кадраш. Хьае езар эзараш шерашка наха хьаккеяа дикагIа, хьалхалатташ мел дола хIама шийна чулаьца ца Iеш, еррига адамле духовно дегIайоалаяра даькъе керда гIа дIахьалхашкахьа баккха а безаш хинна социалистически культура.

Доллача хIаман тIехь кхом бе безаш дар цу шерашка. Цхьабакъда, парген правительстваи образовани, Iилма, культура дегIакхувларга кхыметтел эггара дIаьхегIа дола капиталистически мехкаш а хьага тардуш йолча камаьршалца хьежайора средстваш.

Социалистически революце хьабийллар къамий дош къоастадарга бода никъ. Паччахьа Россех хинна «халкъий набахте» йоха а яь, Октябро йизза кортамукъале ера вай мехка даьхача дерригача къамашта. 1922-ча шера вIашагIъеллар Советски Социалистически Республикай Союз — цхьатарра лерхIараш кхоачашдар духьа лоаттабеча юкъарча къовсамо кхоталаь халкъаш шоай лоIамагIа вIашагIкхетар. СССР вIашагIйоллар интернационализма котало яр. Коммунистически парте, болхлой класса, шоай низаш вIашагIтохар революце лерхIараш кхоачадара, цунна карагIдаьннараш лорадара хоадамболлаш йола предпосылка санна лоархIаш хиннача союзни республикай берригача къахьегамхой политически хьаькъал гойтар дар.

Эксплуататорски классаш дIаяхар, индустриализаци, коллективизаци, культурни революци — цу тайпара яр классаштеи къамаштеи юкъе ладу гIулакхаш овлангара дена эргазьхача цаI йолча революционни процесса звенош. ТIагIертта, юха ца озалуш къахьийгача шерех дувла доагIа беркат дийлар. Партен халкъои тIаахийтача Iалаьмате доккхийча низех котало яьлар. Вай общества вахарера, кхы юха а хургйоацаш, дIаьлар социальни къамийи антогонизмаш. Хьайир болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце доттагIали цхьоагIон ларде йола керда общественни строй. Общественни вахара ерригача сферашка чIоагIа чIоагIъенна дIаэттар социализма принципаш.

Коммунисташта, советски наха ховра социализм хьалъяр — коммунистически обществага бодача наькъа юкъхьанцара этап мара йоацилга. 1939 шеррехьа а ший XVIII съезде парти йолаелар дIахорча этапага, коммунизм хьалъярга довлара юкъхьанцаре доазонаш белгалде. Цхьабакъда, уж доазонаш даьха даладехьа шоай историегIа эггара бирсагIа йола испытани чакхъяккха йийзар вай мехка, хьалкъа.

БIаьшеренах дикъагIа дакъа а далалехьа шоай Даьхенах боккъал а башха тоалуш латта социалистически паччахьалкхе яьча советски наха карагIдийннача сийлахь-доккхийча гIулакхаша империалистий стан дорхал хьейора.

Вайна тIом эшацар. Советски правительства цхий мел хур дора из ца хилийта. Цхьабакъда, из дудаланзар. 1941 шера фашистски Германи тийшаболх а баь латаро советски халкъа машарера къахьегам юкъагIойтар. Ший мастабашка диллача иззаморг кхы хиланза бола тIом болабелар империализмаи эггара хьалхарча социалистически державаи хIама тохара низашта юкъе. Вай партена хьалхxе а ховш дар империализма низашца тIом бе беза мегаш хилар, цо мохк а халкъ а оборонана кийчдора. ТIом хилалехьарча пятилеткашка яьхача социально-экономически коталонаша, социализм хьалъеш латтача хана чIоагIъяьча советски общества идейно-политически барт-цхьоагIоно лардаш ехкар вай халкъо Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа яьккхача коталонна.

ТIема шерашка берригача низаца хьагучаяьлар коммунистически парте лостам бара роль, хIаьта цо кулгал а деш котало вIаштIехьа а яьхар. Ший мастабашка диллача цунах тарабар кхы хиланза болча фашизмацарча тIем тIа шоай йовргIоаца сийле яьккхар вай Герзашца кийчдаьча Низаша. Дуккхача салтийи эпсарийи турпалало, партизанашеи подпольщикашеи шоаш юхакхобеш ца хиларо хьахьекхар социалистически патриотизм — мел Iалаьмате боккха, эшабулургбоаца низ ба. Фашисташ боха а беш, советски наха лорадора Октябра гIулакх, социализма гIулакх, шоаш баха шоай лаьтта.

Фронти тыли боккха низ бола цхьа бий а хулаш вIашкатеIар. Мехках наI йола тIема лагерь хилар. Массанега а хало яр. Наха биззалца хIама яцар, кхоачам хиллал наI яцар. Исташа шоай моарой когаметта пехашка болх бора, бераш шоай даьй когаметта станокаш тIа уттар. Цхьабакъда, Даьхен индустриальни дог, цхьанна а минута ца соцаш, детталуш дар. Вай заводаша советски Эскара герз делар, хIаьта цун новкъосталца ерригa а хIана яц аьнна йолча Европа промышленни низах шийна ког гIортолга еш хинна гитлеровски фашизма тIема машин аьча а аьчар. Вай колхозашеи совхозашеи, болхлой кулгаши юртбоахама машинаши ца тоъашехь а, ялаташ дIадув лаьтташ чIоагIа кIезигденнадоллашехь а котало яккха ялат делар мехка.

Диъ шера дIаьхделар иззаморг кхы хиланза дола халкъа турпалал. ТIема искусства, Герзашца кийчдаьча Низий майрала-денала, бахача наьха боккъала а башхача чIоагIалеи къонахчалеи хьокхамаш махиллара лаим хургйолаш тIемай историена юкъеяхай Брестски крепость лораяра турпален эпопея, Одессанеи Севастопалаи юххе, Москвана тIакхоаччача моттигашка, Ленинградеи Сталинградеи пенашта улув, Новороссийскана юхе, Орловско-Курски дуга тIа, Днепр тIеи Висла тIеи хинна Iалаьмате доккхий тIемаш.

Цу турпален эпопея летописа тIара цхьаккхе а хIама диценнадац вайна. Вайна дагадоагIа массане а моастагIа эшавара юкъе Польша, Югославе, Англе, Франце, Чехословаке, США, кхыча мехкий — антигитлеровски коалице доакъашхой халкъаша лаьца дакъа. Вайна дагадоагIа моастагIчо оккупаци яьча мехкашкара духьален къовсамхой къонахчали майрал-денали. Вай теркалду фашистски лоала кхерам эттача, общественни системаш эргайоллашехь а, агрессорцарча къовсаме Советски Союзаца цхьана боккъалара гIулакхаш леладара наькъ тIа баьннача Малхбузехьен союзни мехкий кулгалдеча деятелаша даьр.

Гитлеровски Германи Европера а Азера а цун цхьоагIонхойи бохабар, вай Даьхено хоадаш беш дола дакъа а лоацаш уж бохабар — дерригдунен-исторически лоархIам болаш хилар: дуккхача халкъаштеи мехкаштеи паргIатонга, кхычарех тийша уллаш хIама доацаш хиларга, социальни прогрессага бода никъ мукъабаьккхар цо.

Советски наьха турпален денало дерригача дуненга кхы тIа а дIахьекхар: капитала Iоткъамех мукъадаьккха халкъ эшаде могаргдола низаш дунен тIа доацилга, цу халкъо хьаяь цун ший общественни строй — социализм эшаь дIаяккха могаргдола низаш доацилга.

Цхьанна а хIаманца бустам боаккхалургболаш дац тIемо вайна даь вонаши зенаши. Хала яр ихача воний гIайгIа. Цхьабакъда, цунна уллув хIара советски сага кер чу яхаш яр дог гIоздоаха котало уйла. Боабьрий денало дийначар хьинар гIеттадара. ЙовргIоаца тIема сийле шийна яьккха халкъ — турпал партена гонахьа айхха кхотаделар, хIаьта тIом йистебаьнначул тIехьагIа боахам юхаметтаоттабеча шерашка цо цIаькха а гучадолийтар шийх доахка боккъала а башха гIулакхаш — чIоагIал, ше юха ца кходелга, къахьегам дукхабезилга.

Промышленносте 1948 шеррехьа а, хIаьта юрта боахаме 1950 шу тIакхоачаш керттерча даькъе дIакхаьчадар тIом хилалехьарча производства боарамга. Цул тIехьагIарча шерашка, тIемо яь човнаш юххера ерзаль а баьнна, советски наха дIахо дIахьалхаахара йола боккъалара торонаш хьайир.

Тахан социалистически революце шовзткъеи итталагIа шу дизар белгалдеш, кхоачам а хинна, доккхал а деш сийлахьа йоккхий итогаш е йиш я вай чакхбаьккхача наькъа.

Вай мехка хьаль дегIаена социалистически общество — из я керттера принцип: «ХIаранегара дулургдарашка хьежа, хIаранена къахьегамга хьежжа» ахар йола общество. Социалистически производственни отношенеша Iалашду берригa халкъа боахам хIанзарча ханарча технически боарам тIа плана бустамагIа массе а хана хадданза дегIаухилга. Лакхача темпашца дегIаух вай промышленность. Укх шера цо лургья 1913 шерарчул 73-зза дукхагIа продукци. Цу юкъагIа кхозза гаргга алсамъяьннай юрта боахама продукци, цу тIа а теркалде доагIа юрта боахаме болча болхлоша дIалоаца дакъа шозза деша ца Iеш кIезигденна хилар.

Цу хьокхамашта тIехьашка — маларра аьлча хIанзарча ханарча производства дерригa доакъош чулоаца низ кхоача индустри я.

Вай индустри, техника, Iилма лакхача боараме дегIаахара дола къаьгга сийрда тешал да космос тахкара Советски Союза карагIдийннараш. ВIалла дукха ха а яц автоматически станци ка маьхала а йоалаш Венера тIа яхийтаро дуне цецдаьккха.

Массехк ди хьалха дуненах юха а теш хилар советски Iилмахошта, конструкторашта, инженерашта карагIдаьннача тIехдаьнна доккхача хIаманна. Духхьашка кхоачашъяьй — боккъала башха а кхоачашъеш! — эггара чоалханегIа йола орбите космически аппараташ автоматически вIаший дегIала яхийтар Iилма-технически проблема. Хьабийллаб йоккхий орбитальни космически станцеш хьаяра бола никъ.

Космосера керда — коталонаш — Сийлахь-боккхача Октябра дола боккъала а башха совгIат да.

Социализмо, белгалдоах Л. И. Брежнева, овлангара дена эргаькхай вай общество хьахулаш йолча классий юхь а состав а.

Социалистически обществе керттера роль болхлой класса я. Советски болхлочунга кхаьчай революционни пролетариата толашагIа йола оамалаш.

Социализмо, производства средстваш юкъарча доалахьа хиларо, юкъарча къахьегамо хьабаьб советски юрта керда нах — вай колхозни ахархой.

ХIама хьадара доккхий декхараш кхоачашду хадаргйоацаш болхлой классацеи колхозни ахархошцеи хоттаенна йолча халкъа интеллигенце.

Йохаргйоаца вежарий барт-цхьоагIо а йолаш, хьашташ, кхоачашде лерхIараш, идеалаш цхьатарра юкъа хиларо вIашагIа а хетта сийрдача кхоаненга, классаш йоацача коммунистически обществага йолх коммунизм хальерий сийлахь-доккхача эскара еррига отрядаш.

Социализмо бокъонца мукъабаьхаб кхалнах. Царга шерра паргIата кхаьчай творчески болх белга, таланташ, дулушдараш дегIакхувлара, цар Iомань караерзаьй хьалхашоашка кхоачаш ца хинна дукха я профессеш, цар хьинаре дакъа лувц паччахьалкхенна доал дара юкъе.

Дерригача дуненна довзаш да ленински къамий политиках хьахиннараш. Деррига Советски Союза къамаши халкъаши гIордаьнна чIоагIа тоадалара наькъ тIа даьннад, хIаьта индустри, юрта боахам, Iилма, культура дегIакхувлара Iалаьмате доккхий хIамаш карагIа а дийннад царна. Социализмо болабалийтаб халкъий доттагIал санна бола вай дегIаахара чIоагIа, болам бу низ. Дукха къамаш долча советски халкъа барт-цхьоагIо алмаз санна чIоагIа я. ХIаьта алмаз дукхача бесегIа лепаш санна вай халкъа барт-цхьоагIо а цу халкъах дола къамаш дуккха а эрг-эрга хиларца къегаш я, хIаьта царех хIарадар дIаьхий, биззача боараме вахар а долаш дахаш а да.

Октябра 50-гIа шу дизар — из боккъала а дола халкъий вежарий дезала цIей, сийлахь-йоккха Советски Союз хулча ерригача республикай цIей да.

Вай мехка къахьегамхоша, йоах Л. И. Брежнева дIахо, ший новкъостала къаьна дуне дохадаь, эксплуататорски классаша яь духьале тоIаь, шоай мехка кхелаш хоадам боллаш юхаерзаяь керттера герз хилар Октябрьски революце хьаь паччахьалкхе. — пролетариата диктатура паччахьалкхе. Опыто хьахьувкх пролетариата диктатура тайп-тайпарча формаех хила йиш йолгеи йолаш йолгеи. Цхьабакъда, уж формаш моллагIаш яле а ший авангард — Коммунистически парти керте а латташ йолча болхлой класса политически Iаьдал — социализм хьалъяра хиланза ца доала хьал, хьалхе а хиланза дагдоацар да.

ХIанз, моцнагIе а эксплуататорски классаш дIаьха йолаш, социализм котъяларо вай общество йохаргйоаца идейно-политически барт-цхьоагIо хиларга кхоачаь йолаш, пролетариата диктатура паччахьалкхе махиллара хьахиннача Советски паччахьалкхенах халкъа юкъера паччахьалкхе, болхлой класса кулгалдара роль а йолаш йола дерригача халкъа политически организаци хиннай.

Социалистически демократи тоеш вIаштIехьъяхара социалистически экономика чIоагIа тешамаш хьадара даькъе боккха болх баь чакхбаьккхаб парте. Цу гIулакха, дикка боккхача лоархIаме хилар вай вахара массе а доакъошка хадданзеи дерригIен ленински нормаши принципаши чакхъяхара, халкъа политически хьинар дIахо а айдара тIаерзаь лоархIаме решенеш тIаийца КПСС XX съезд.

ДIахо а чIоагIлуш латт къахьегамхой депутатий Советаш — вай общества политически лард. Советий депутатехи балха тIа царна хIара денна новкъостал лоаттадеча активахи 25-миллион советски гражданаш. вешта аьлча, мехка хIама хьадеш бахача берригача нахах диъладгIа дакъа гаргга хул. Советий балхах юкъарчал доацаш хьагуш да общества а паччахьалкхен а гIулакхашта ше доал деча халкъа Iаьдал.

Дукха а бола нах общественни гIулакхашта доал дара тайп-тайпарча формашта юкъеувзара хьинаре гIо ду 80 миллионал тIех къахьегамхой чулоацача профсоюзаша.

СОЦИАЛИЗМА СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОНИЙ ШОВЗТКЪЕЙ ИТТ ШУ

...

Вай таханара общество — из мехкан ерригача дерригача хьаланийн, берригача къаьмнийн, хьегамхой хьакъьален таланти чІоагІало я. ХІаьта цу тайпарча обществано, цу тайпарча халкъа низа кхоллам гулаьгІоцаш цаькакха а декхарийн хІаьжем дац.

Советски наха капиталийнар — бац баьнича бэлха бустам хинна дац. Цунна цхьана из я цун даккхалешашкахьара хургзолчунгІа вай хьежа вай дехкарийн перспективаш бела-гІа рубеж.

Тахан байна хьалхашка латт керла декхараш шорй масштаболашка дилла-ча керла хинна ца Іеш шорй хьисапах а керла дараш. Дуьцар за дегІаеначча социалистически общества хьаелла ча торонех эца ца лу биззагІа пайла аца безалга. Вай Іомалал леа воай социальни карагІдалшапехи. мехкан гІа долча ламмате лукхача хІаьт хьадара пизехи. Іилмай технийн карагІдалшачох, советски халкъа культурай образований боарамах эггара йоккхагІа эффект йо лаш пайла эша.

Коммунизм котьлкхара советски еллалу къахьегамхой мукъа ха ду-

...

Хара советски дезала бьт а ваха хьал а тоалар Іалашдар духьа вай аІахо а дуккхача боараме хьалдерзда нах чуйхха а культурно-быттой гІирсаш а.

Октябра сийлола 50 шу дизар белгалдоаккхаш вай парте шуй бехкто-хам бизза кхета а беш йоах: ХІара шу массаза доал советски держави низ чІоагІаургйа, советски нахьа ма кхар тоалургйа. Советски саго гІа-тІа биззагІа пайда эшаргба карагІдаьйхачоах, тІа-тІа дукхагІа хоалургг социалистически вахаре хьисап тІеху хилар.

ХІанзарча этапе, йоах Л. И. Брежнева вай мехка болхлой классай колхозийн ахархоштех интеллигенция юкъера доархІармера башхалонаш тІайоалаш латт. Тахан вайна бохча дехарча гІа а кхьаьгІа а гу уж проблемаш кхоачашьелла малагІча каьшаш зІахьоргга, шикагІа хов цу кхьакъхьа фу зе деза.

Парте бокка доархІам бу личносте а оагІонгахьара дегІаяра эгга а шикагІа лола хьашташ хьакхоллала. Цу дакъе йоккхий торонаш хьала...

...

«СЕРДАЛО» 3-гІа агІо. 5 ноябрь 1967 шу.

СОЦИАЛИЗМА СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОНИЙ ШОВЗТКЪЕИ ИТТ ШУ

(Йистедоалар. Доалур 2-чеи, 3-чеи оагIош тIа).

стам телеи низ ше хилара декхар толамца кхоачашде.

Из дага а лоатталеш, вай тIехьа тIайоагIача хана а хадданза чIоагIъергья воай парти, тоабергба лохера лакхе кхаччалца ерригача партийни организацей болх. Вай тIехьа тIайоагIача хана а эргаьккха тоаергья партена чура демократи, чIоагIъергья коллективни хьалхле делаяра принципаш, дегIайоалаергья парте члений инициатива, парте никъ бувлача, оттабеча, чакхбоаккхача берригача коммунисташа хьинаре дакъа лоацаргдолаш хIама де гIортаргья, чIоагIдергда партийни мутIараш.

Парте низ латт исторе хIара этапе но шийн балха ше критика еш хиларахи цу ларда тIа шийгара даьнна гIалаташ тоадеш хиларахи. Парти тIехьа тIайоагIача хана а дукхагIа хьадехаш хургья берригача коммунисташкара, дегIайоалаергья критикеи самокритикеи. Воаш беча повкъа вайна моллагIа халонаши проблемаши оттарах вай тешаш да толамца уж чакхъяргхиларах.

Коммуниста цIеро дукхкхача хIаман тIехь декхарийла ву. Коммунистий цхьаккха привилегеш яц, цаI мара юкъарча гIулакха кхычар дечул дукхагIа хIама дар, из котдаккхар духьа кхычарел чIоагIагIа къовсам лоаттабари къахьегари мара. Коммунистий шоай къаьстта йолла бокъонаш яц, цаI йоацар массала а хьалха латтар, халагIа йолча хилар.

Тахан, Октябра Даьхен шоллагIа дела шовзткъеи итт шу долалуча хана, вай, коммунисташа дизза бехктоккхаме а хеташ ях тIехьа тIайоагIача хана а халкъо, цун хьашташи крази бахьан долаш лоаттабеча къовсама деррига воашта ховр, низ, дулушдар дIалургда!

Вай парте доккха, событеех дизза, дIаьхий истори да. Вай толамца Iалаьмате боккха а хала а никъ баьб, воашта тIа мел кхаьчар мадоагтIара чакхдаьккхад, эггара хьалха вай массаза а воай эггара тешамерча герзах — марксистско-ленински хьехамах пайда ийбаьндаь, цу хьехама хадданза тIехьа ихандаь, из таорчески дегIабоалабаьндаь.

Марксизм-ленинизм советски халкъа идейни байракх а хинна дIахаттад. Из вай революцена карагIдаьнна эггара а доккхагIа дола хIама да, коммунизма коталон дIоагIа да. Парти гIерт хIара советски саг марксизмах-ленинизмах тешамера къулбадечунна лелаю нийса хьалхе лерхIаргйолаш хилийта.

Вай парте низ, влияни, сий — из халкъа цIена гIулакх дара шоай вахар дIаденнача революционерий ноахалаша шоаш кхо ца еш лоаттабаьча къовсамеи Iалаьмате боккхача къахьегамеи сийлахь-йоккха итог я.

Берригача коммунистий, берригача советски наьха парте сий лорадерал тIех, халкъацара цун бувзам чIоагIбарал тIех, цун низ дукхагIа хилийтарал тIех сий долаш декхар дац. ТIехьа тIайоагIача хана а чIоагIлойла партеи халкъеи цхьоагIо — ерригача вай коталоний тешам!

Октябра сий долча цIейна накъабелхаш, йоах дIахо Л. И. Брежнева, берригача советски наха де бокъо а йолаш доккхал лу яьхача коталонех. Мехка Iалаьмате чIоагIа дIальрчай Сийлахь-Йоккхача Октябрьски революце 50 шу дизара сийна йолаенна социалистически яхь.

Юбилейни рапорташ тIа дувцара гIад ца вигача йиш яц. Укх итт бетта итт бIаргчеи диъ иттлагIа дакъеи процент дукхагIа арахийцад промышленни продукци. ЧIоагIвоьза хинна белгалдоаккх вай итт бетта план ерригача промышленни министерствашеи ерригача союзни республикашеи тIехкхоачашъяр.

КIезига хIама карагIдаьннадац юбилейни шера юрта боахама къахьегамхошта а. Цар сийленца дезду гай сийлахь-доккха цIей. Укх шера ха во этта йоллашехьа а колхозхошеи совхозий болхлошеи дика хьувкъам а баьккхар, ялат дохкара ялан тIехкхоачаш а йир. Паччахьалкхента кхаьчар кхоъи ахи миллиард пунт гаргга ялат. ТIехкхоачашъяьй хьайбай продукташ, коартолаш, гераш, шекара свекла, чайна лордаш йохкара план. Толамца бохкаш ба боамби, баьцадаараш, сомаш, кхыйола юртбоахама продукци.

Шоана махарра, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара сийна лаьцача социалистически яхье котъяьннача предприятей, организацей, совхозий, колхозий бIаьш йолча коллективашта КПСС ЦК-а, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, СССР-а Министрий Совета, ВЦСПС-а памятни байракхаш елар. Мукъаба сона юбилейни яхье котбаьнна сий дола нах даькъала бувца, цIоаш кхо ца беш къахьегарах, укх шера боахаме, Iилман чухь, культуре керда толамаш дахарах берригача къахьегамхошта доккха баркал ала.

Октябра 50 шу дизарах советски халкъа хинна ца Iеш, вежарашха долча социалистически мехкий халкъашта а, дерригача мехкашкарча коммунисташта а, дунен халкъашта юкъерча болхлой болама а, берригача къахьегамхошта а дола цIей хилар. Вай партеи дерригача халкъеи цIерагIа вай доккха баркал оал доазол дехьарча доттагIашта цар Советски мехка сийлахь-доккха цIей дездеча юкъе дакъа лацарах. Шун доттагIлено, барт-цхьоагIоно, шун коталоаша, деза доттагIийи вежарийи, коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсаме советски наьха массаза а дог гIоздоахаш а хиннад, хург а да. Ваь боккха мах бу адамий прогрессе бахьан долаш лоаттабеча къовсама юкъарча гIулакха юкъе вежарашха йолча партеша лоацача даькъа.

Советски Союза Коммунистически парти, йоах Л. И. Брежнева ше йистевоалаш, деррига советски халкъ чIоаггIа тешаш да, Советски паччахьалкхен хьалхарча шовзткъеи итт шера толамаш, цу хана чухь дунен тIарча революционни болама ерригача отрядаша даьха толамаш — наг мехка а кхыча мехкий халкъий а кхы а дикагIа йолча кхоанега бода никъ хиларах. Коммунизм деррига адамий кхоанара ди да!

Дерригача дунен тIарча къахьегамхошта хьалхашка Ленина парте торжественно дIакхайкаду Советски Союза коммунисташа, сийлахь-доккхача советски халкъо шоай исторически декхар кхоачашдергхилар, дунен тIа эггара хьалхара коммунистически общество толамца хьальергхилар!

(Новкъоста Л. И. Брежнева докладага чIоаггIа ла а дийгIар, чIоаггIа, дIаьхденна тIоараш деттарца юкъагIа а яьхар).

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЙНО-БОАХАМА АКТИВА СОБРАНЕРА

БЕРРИГА НИЗ — ПЯТИЛЕТКА ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШЪЯРА

31 октябре хилар Нохч-ГIалгIай областной партийни организаце партийни актива собрани. «КПСС ЦК-а сентябрьски (1967 ш.) Пленума итогехи пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяр Iалашдара хьакъехьарча республика партийни организаце декхарехи» доклад йир парте обкома хьалхарча секретара нов. **С. С. Апряткина.**

Новкъостий! Республика партийни актива собранеш я белгалдаьннача дикача деношка, деррига советски халкъи дерригача дунен тIара къахьегамхойи Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизар торжественно дездекийчлуча хана. Сий долча юбилейна кийчлуш вай партеи советски халкъои итогаш ю къовсамеи коталонийи ах бIаь шера, коммунизм хьальяра керда декхараш белгалдоах.

Укх деношка советски наха боккхача безамца Iомаю советски халкъа вахара-хьал тоадара тIаерзаяь йола КПСС сентябрьски Пленумеи СССР-а Лакхехьарча Совета кхоалагIча сессеи решенеш.

Дерригача советски халкъо а санна Нохч-ГIалгIайчеи къахьегамхоша чIоагтIа дог гIоздаьнна гIайийцар КПСС ЦК сентябрьски Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета кхоалагIча сессеи решенеш. Халкъа ираз бахьан йоакхо еш хиларах цар доккха баркал оал парте Центральни Комитетаи Советски правительстване, дукха езача Даьхен низ чIоагIбара юкъе шоай дакъа лахьа а гIерт.

Республика промышленноста 1966 шера пятилетка хьалхарча шера валовой продукци яккхара план толамца тIехкхоачашъяьй. Мехка планал тIех 24 миллион сом совгIа мах бола тайп-тайпара промышленни продукци кхаьчай.

Дика къахьийгар пятилетка хьалхарча шера юрта боахама къахьегамхоша а. Республика ахархоша 1966 шера Даьхен амбарашка чутессар 140 эзар тонн ялат, планови заданел дикка тIех хул из.

Даьха уж толамаш — белгалдоаккх докладчика, — хьахиннад партийни, советски, профсоюзни организацеша наха юкъе организаторски кхетамеи болх бар бахьан долаш.

Укх юбилейни шера кхы а чIоагIагIа айденнад къахьегамхой къахьегамеи политически хьинар. «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене коллектива инициативах дIайолаенна Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара даха малоагтIара накъадахара йола социалистически яхь хьалхарча деношка деза массанахьа а дIаьржар. Боккъалдар аьлча деррига чулоацаши творчески хилар из. Цукна новкъостал дир памятни байракхаши вымпелаши араяхаро, хIаьта иштта Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара цIи яккхара йола бокъо хилийтара тIехьа дIаболабеннача боламо а.

Ала дезаш да Советий Iаьдала юбилея сийна тIанийца социалистически декхараш дикка хала хинна хилар, хIаьта а керттерча даькъе уж кхоачашдир.

Промышленноста къахьегамхоша итт бетта план 29 октябрь тIакхоачаш йистеяккха тIанийца декхараш фактически 25 октябре кхоачашдир.

Массаза а санна, белгалбаьлар мехкдаьттахой. Октябрь юбилей тIакхоачаш планал совгIа дуккха мехкдаьттеи гази яьккхар. «Грознефтехимзаводы» яхача объединене мехкдаьтта чакхдоахарашеи химикашеи дуккха а дукхагIа чакхдаьккхар мехкдаьтта, планал тIех дуккха а боккха мах бола продукци елар.

Машинаш а металлах хIамаш а еча предприятей болхлоша, промышленноста дайгача, кхачан, дахчах хIамаш еча, кхыдолча доакъой, хIаьта иштта транспортеи бувзамеи къахьегамхоша планал тIех продукци яккха тIанийца декхараш дуккха тIехкхоачашдир.

Духхьал 9 бетта промышленносте къахьегама овсарле планах оттаьь хинначул 2,6 процент лакхйир. Промышленни продукцега шийга дIадолар планах лаьрхIачул лохдара чотах 4,6 миллион сом кходир. Дика дукхагIа балхаш кхоачашдир республика гIишлошъераша.

Дика хIамаш карагIдаьлар юбилейни шера коммунальни боахама бахача наха бытовой гIулакх лара предприятей, торговле, общественни кхачан, кхыдолча доакъой болхлошта.

МабоагтIара Советий Iаьдала юбилейна накъабаха кийчбелар республика юрта боахама къахьегамхой. Дуккха а дукхагIйолча совхозашеи колхозашеи дика вIаштIехьдаьккха чуийцар фийг болеи фийга-бобовин культураш, ялат кийчдара план тIехкхоачашйир.

Юбилейни фонда юкъе дикка дакъа лоац колхозийи совхозийи хьайбаш леладераша. Валовой лаьрхIа дулх, шура, тха дукхагIа а даьккха фуаш дукхагIа а гулдаь, уж продукташ кийчъяра план толамца кхоачашъю цар.

Докладчико цIераш йоах юбилейни яхье эггара а тIех толамаш даьхача промышленностеи юрта боахамеи хьалхалаттарий.

Ерригача Нохч-ГIалгIайчено доккхал ду Сийлахь-Йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара сийна лаьцача социалистически яхье котъяларах КПСС ЦК-а, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, СССР-а Министрий Совета, ВЦСПС памятни байракхаш «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене, «Грознефта» объединене, КПСС XXIII-ча съезда цIерагIча Грозненски крекинг-завода, Сунженски района XIX-ча партсъезда цIерагIча колхоза коллективашта ялар. ХIаьта Наурски района «Терский» яхача совхозеи Сунженски района «Победа» яхача колхозеи коллективашта РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума, РСФСР-а Министрий Совета, ВЦСПС-а памятни байракхаш еннай.

Республика цхьайолча предприятей коллективаша отраслеви министерствайи ведомствайи памятни байракхаш яьхай, царца «Малгобекнефта» мехкдаьтта промыслови управлене, Грозненски химкомбината коллективаш а йолаш.

Дуккхача предприятешта еннай КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета, облсовпрофа памятни байракхаш.

Хьалхалаттача коллективашта памятни байракхаш ялар бIарчча хьайийцача промышленноста доагIаш долча доакъой, объединеней, юртбоахама производственни управленей болхлоша даьхача толамий боккха мах бар а да. Из партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша боахама хьалхле лелаеча баьча балха, цар хIара денна беча организаторски кхетамеи балха боккха мах бар да.

Цхьабакъда, белгалдоаккх докладчика, цу доккхача сийно дукхача хIаман тIехь декхарийла а ву. Республика декхарийла я халкъа боахама деррига доакъош, культура дегIайоалаеча, къахьегамхой вахара хьал лакхдеча кхы а дIахьалхашка боккха гIа баккха.

Аьлча кхоачам болаш да 1965 шерац нийсйича 1968 шера валовой продукце боарам 10—11 процент лакхбе безаш хилар, хIаьта берригa а пхе шера — 1,7-зза.

Доккхий декхараш латт республика мехкдаьттахошта хьалхашка. 1968 шера Нохч-ГIалгIайчене мехкдаьтта доаккхилга планах 15,8 миллион тонн лакхдала деза. ХIаьта пятилетка чакхйоалаш «Iаьржа дошув» доаккхилга 17 миллион тоннага дIакхачийта лерхI. 1968 шера 2,5 миллиард кубометр гаргга яккха еза газ. Цунга хьежжа 1968 шера «Грознефтехимзаводы» яхача объединене предприятешка юххьанца мехкдаьтта чакхдоаккхилга лакхде деза, мехкдаьтта продукташ дикагIа араяха еза.

1965 шерац нийслича пятилетка чакхйоалаш машинаши металлах хIамаши яра продукци 2,4-зза лакхъяла еза. 1968 шера а цунна тIехьарча шерашка а дукха дукхагIа арахепаргья кирпичашка, кIир, слюда, чухнахьа ювхаю трикотаж, тийга хIамаш, кога гIирс, хIаьта иштта кхачан продуктай дуккха тайпаш, къаьстта шекар, нахчаш, консерваш, комсий чхьагIараш, иштта кхыдараш.

1968—1970 шерашка лакхбе лерхIа промышленни производства боарам лакхбе йиш яц болх беш йола предприятеш шер а эргаьха тоа а ца йича, кердаяраш хьал ца йича, керттера производственни фондаш дIахо а лакх ца йича. Цо къаьстта бехктохкам тIабулл гIишлош еча организацешта, цул совгIа кхы а дукхагIа пах чубахеи культурно-бытовойи гIишлош хьалъе езаш йолча.

Керда горизонташ хьаеллалу 1968 шера а пятилетка тIехьа тIадоагIача шерашка а машинаькъеи автомобильни транспорта, бувзама, коммунальни боахама болхлошта, бахача наха гIулакх деча система предприятешта, кхычарна хьалхашка.

Советски наха кIоаргга кхетаду, белгалдоаккх докладчика, вай боахама гIулакхаш дикагIа ме хул, хIаране шийн посте ше кхо ца веш дикагIа къа ме хьег общества производительни низаш чехкагIа дукхагIа хургхилар, къахьегамхой вахара хьал чехкагIа тоалургхилар. Гой цIудухьа хIанз, укх гарггарча шерашкара планаш араьлхачул тIехьагIа, кхы а лакхлуш латт къахьегама хьинар. Москван дукхача хьалхалаттача предприятей коллективаша декхар тIанийцад пятилетка ханал хьалха, 1970 шера 7 ноябрь тIакхоачаш кхоачашъе. ХIаьта производстве хьалхалаттача дукхача болхлоша шоашта йоагIа пятилетка кхы а хьалхагIа — В. И. Ленин ваь ди, 1970 шера 22 апрель тIакхоачаш кхоачашъе декхараш тIанийцад.

Пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра тIехьарча яхьа байракх вай республике хьалъайяьй Грозненски крекинг-завода технологий барттайнача коллективо. Шоай кхоачамаши торонаши а лаьрхIа, крекингисташа соцадаьд пхе шера план ханал хьалха — 1970 шера 7 ноябрь тIакхоачаш кхоачашъе, шоаш дIадоладаьча гIулакха тIехьабовлара орден лелаеча Нохч-ГIалгIайчен промышленноста, транспорта, гIишлошъю, юрта боахама болхлой тIа а хьийхаб.

Парте обкома бюрос могаяьй из инициатива, парте горкомашка, райкомашка, ерригача партийни, профсоюзни, боахама организацешка из хьаллаьцачеи дIайоаржайичеи бакъахьа а я аьннад.

ТIахьехам дIанийцаб, пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра тIехьара яхь шерра лаьржай.

Фу де деза отталь планаши тIанийца социалистически декхараши сийленца кхоачашдара?

Эггара хьалха толамца кхоачашде деза ер карара шу, дукхагIа кхоачамаш Iоаде деза. Цхьаккха юкъера ца йоалийташ ерригача предприятешка оагмично болх байта а беттбетта план кхоачашъяйта а еза. ХIаьта вайцига валовой продукци арахецара укх шера ийс бетта йоагIа план кхоачашъяьнзар 14 предприяте. Вокх заводашеи фабрикашеи кхоачашъяьнзар шоашта еннача ассортиментах продукци арахецара, изделешка шоашка дIадодар лохдара, кхыча хьокхамий план. Цо вай дIахьалхашка ца дохийташ цIенхашта юхаувз, тIехьашкатетт ерригa республика.

Партийни, советски, профсоюзни организацей, министерствай, объединеней, ведомствай кулгалхой декхар да тIехьаюсача предприятей болх кхоачамбоацаш лелара бахьанаш кIоаргга, бокъонца довзар, царна данза даргдоаца новкъостал дар, хьалхалаттача коллективашта уж тIехьакхеар.

Хьалха къовсам лоаттабе беза пайда ца беш балха ха йовш хиларца, балхаш вIаштIехьдоахилга, къахьегам лорабелга, кхерамзлеи техника эргаяьккха тоае еза, предприятешкара производственни хьалаш тоаде деза.

Къаьстта йоакхо е еза къахьегама дисциплина чIоагIъяра. 1968 шерах ерригача предприятешка, организацешка, гIишлош хьалъеча, ерригача колхозашка, совхозашка къахьегама дисциплина лакха йола шу де деза.

Областной партийни организаци декхарийла я ерригача предприятешкеи гIишлошъечеи Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара планаш юкъейоалаяра болх шерра боаржабе.

Цул тIехьагIа докладчико дика доашхаш дийцар кердача пятилетка керттера дош — общественни производства эффективность лакхъяр, дIахо дийцар боахама доал дара методаш эргаьха тоае, планировани тоае, экономически стимулаши болхлой болх бе бола материальни безами лакхбе безаш хиларах. КПСС ЦК-а мартовски (1965 ш.) Пленумо отталаь гIулакхаш цу хьакъехьа юрта боахамеи КПСС ЦК-а сентябрьски (1965 ш.) Пленума решенеш гIа оттаяь боахама реформа промышленностеи чакхъяхаро холуш йола дика результаташ лу, экономически политика хьакъехьа парте лаьца никъ нийса хилар бакъду. Ерригa промышленность хьайийцача луш дарел дикагIдола экономически хьокхамаш делар кердача тайпара болх бергболча яьхача 28 промышленни предприяте. 1968 шера предприятеш планированеи экономически стимулированеи кердача хьалаш тIа яьха яргйолаш Iомае еза цар опыт. Из областной партийни организаце эггара а керттерчарех цхьа декхар да.

1968 шера производства керттерча фондех, материальни кхоачонех чIоагтIа пайда эцаргболаш, рузкъан кхомбара режим лоаттаергйолаш хIама де деза.

Халкъа боахама деррига доакъош дегIадоаладеча толам баккхар дукхача дакъе гIишлош еча организацей балхах тийша да. Ала дезаш да республика гIишлошъю организацеш боккха болх баь бале а, пятилетка хьалхарчеи шоллагIчеи шерашка цIенхаштта тIехьайисар, капитальни вложеней планаши шоай декхараши кхоачашдацар цар. ХIанз а кхоачам болаш бац гIишлошъю производство вIаштIехьъяккхареи цун культураи боарам, пайда ца беш дуккха а балха ха йовш моттигаш я. Эггара цIенхаштта йола порядок оттае еза гIишлош хьалъеча, материалаши ахчеи доал ца деш леладелга а доаделга а дIадаккха деза. ГIишлошъерий керттера декхар да де ца кхувш дисар мамогга кхоачашдар, дувнилга йоацнаш 1968 шера план кхоачашъяр.

Дукха хIама да пятилетка юхедисача шерашка юрта боахама къахьегамхоша де дезаш. 1968 шера 500 эзар тонн ялат даккха деза цар, хIаьта 1970 шера — 550 эзар тонн. Эггара хьалха цар чIоагтIа лакхбе беза хьувкъам, хIаьта из дара хий декхача лаьтташка порядок оттае еза.

Парте ЦК-а майски (1966. ш) Пленума решенешка хьежжа бехктокхаме декхараш да юрта боахама кхыча доакъоша кхоачашде дезаш. 1968 шера валовой лаьрхIа 89 эзар тонн баьцалаараш, коартолаш — 23, сомаш — 27, комсаш 7 эзар тоннага кхоачаш яха еза.

Дукха хIама да де дезаш общественни хьайбай боахам дегIабоалабеча а. 1968 шера даьккха дулх 18 эзар тоннал кIезигагIа хила йиш яц, шура — 101 эзар тонн яккха еза, фуаш — 49 миллион гулде деза. Цунга хьежжа уж продукташ кийчъе а еза. Общественни хьайбаш деба а деш иштала хьайбай продукци яккхара чIоагтIа лакхъе еза хьайбай продуктивность.

Нов. Апряткина белгалдоаккх КПСС ЦК-а сентябрьски Пленумеи СССР-а Лакхехьарча Советеи решенеш кхоачашъяро дIахо а партийни организаце берригача организаторски массово-политически балха боарам лакхбе безаш хилар, боахам хьабеча партийни хьалхле лелаяра формаши методаши эргаьха тоае езаш хилар, нахаца бу болх тоабе безилга. Цо дувц моттигерча Советийи профсоюзни организацейи декхараш а.

Ше чакхвоалаш докладчико йоах, дерригача советски халкъаца цхьана Нохч-ГIалгIай Советски Социалистически Республика къахьегамхой, Коммунистически партена гонахьа айхха кхота а бенна, деррига шоай низ, творчески къахьегам партеи халкъеи гIулакха, дукха езача Даьхен низ чIоагIбара, из тоаялара тIехьа лоаттабеча къовсама дIабала чIоагIо а яь, накъаболх Сийлахь-боккхача Октябра сий долча юбилейна.

Цо тешам лу Нохч-ГIалгIайчен коммунисташа, берригача къахьегамхоша КПСС ЦК-а сентябрьски Пленумеи СССР-а Лакхехьарча Советеи решенеш толамца кхоачашъяра, 1968 шера а ерригa хьайийцача пятилетка а план ханал хьалха кхоачашъяра долла хIама дергхиларах, вай мехка коммунизм хьалъеча гIулакха юкъе доагтIаш дола дакъа лоацаргхиларах.

* * *

Нов. Апряткина докладал тIехьагIа пренеш йолаелар. Эггара хьалхагIа къамаьл дир КПСС Грозненски горкома секретара **А. Я. Давыдова.**

— КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеша, — йоах цо, — Iалаьмате боккхача политически а социально-экономически а лоархIамерча документо — доккха политически а къахьегама а хьинар айдаьд царех партеи правительствай сага иоаза боккъала а башха ленински йоакхо еш хилар лерхIача советски наха юкъе.

Города къахьегамхоша кхо ди хьалха кхоачашдаьд юбилейни социалистически декхараш, хIаьта халкъа боахама дукха хIама ца эцнаш 8 миллион сома маьха планал совгIа йола продукци а енаьй, хIаьта пятилетка йолаелча гIоне планал совгIа еннар 26 миллион сома маьха продукци а я. Дика беркат даьннад кхом барен хьурмат дарен балхашка общественни хьажарех. Предприятешка юкъейихьай шера керте 1,7 миллион сома экономически эффект хула кхо эзар гаргга предложени. Планированеи экономически стимулированеи кердача системага яьнача города 17 предприяте арахеца продукци алсамъювлара темпаш белгалъеш хинначул шозза гаргга дукхагIа я. Декхараш ка маьхала а йоалаш кхоачашдаьд мехкдаьттахоша, мехкдаьтта чакхдоахараша, химикаша, энергетикаша, машинаш яра, транспорта, халкъа боахама кхыча доакъой гаьнна дукхагIча предприятеша.

Цхьабакъда, йоах оратора дIахо, мехкага дикка дукхагIа продукци кхоачаргъяр, нагахьа санна ерригача коллективаша ритм йолаш болх баьбаларе, план кхоачашъяьяларе. Ийс бетта чухьа паччахьалкхен декхар хьаьрчад йиъ предприятех — «Трансмаш» яхача заводах, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача — заводах, № 2 йолча Горбыткомбинатах, металлически тара заводах. Кердача тайпара болх бу ворхI предприяти лоархIаяьлц лоархIамегIча хьокхамах — продукцена реализаци яра планах.

Бух соцаш нов. Давыдова хьахайтар города промышленноста болхлоша пятилетка 1970 шера ноябрь бетта кхоачашъе дош луш хилар.

Облсовпрофа председатела **С. С. Сидельникова** аьлар халкъа хьалторо дIахо а лакхъяра тIаерзаь КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш городий а юртий а къахьегамхоша чIоаггIа къоабалъеш хилар. Къаман дохода диъ даькъах кхо дакъа хIанз халкъа потреблене дохийтаргда, хIаьта ерригa потреблене общественни фондаш тIадоагIача шеррехьа а 54 миллиард сомага кхоачаш лакх а лургья. КIезига алапеш дарий алапи алсамдоал. Отпускаш 15 денга кхаччалца йIаьхлу. Пенсионни гIулакх, къахьегамхоша салаIар вIаштIехьдоахилга дикагIа тоалу.

Облсовпрофа, профсоюзий ерригача комитетий сийлахьа декхар да Октябра ах бIаь шу дизара кийчоеча юкъагIа Iалашхинна къахьегамхой лакха политически а къахьегама а хьинар дIачIоагIделгеи промышленноста производство а юртбоахама продукци а хаддаьза алсамъювлар Iалашделгеи.

Трибуна тIа ва КПСС Гудермески горкома секретарь **У. А. Исмаилов.** Цо йоах советски наьха хьал-торо дIахо лакхъярах йола КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш а, хIаьта СССР Лакхехьарча Совета кхоалагIча сессе законаш а дашхара района партийни организаце боккха болх чакхбоахаш хилар.

Сийлахь-боккхача Октябра ах бIаь шу дизара юбилея сийна лаьржа социалистически яхь бахьан промышленноста, транспорта, юрта боахама къахьегамхошта дика хIамаш карагIдийннад. «Мединструмент» яхача къочача заводо соахкарчул 24 процент алсамъяьккхай арахеца продукци, къахьегама овсарле 7 процент дегIаенай. Гудермески тепловозни депо машинисташа алхха итт бетта чухьа 9 эзар йига ца 'еш деза мухьаш дола поездаш кхийлай, царца кхы тIа а эзараш тоннаш халкъа боахама мухьаш кхихьад. Планал тIех болча пайдах 970 эзар сом хиннад. Итт бетта план ханал хьалха йистеяьккхай Гудермес станце а кхыча предприятешеи цехашеи а.

Юрта боахаме а дикагIа толуш доагIа хьокхамаш. Кхаш леладеча а хьайбаш леладеча а къахьегамхоша беча барт тайнача балхах дика беркат дувл. Паччахьалкхен куйркашка чутессал тасса лаьрхIа хинначул дукхагIа ялат, ка маьхала а ювлаш чакхдоалаш латт технически культураш кийчъелга. Шекара свекла дIаялара план 24 октябрь тIакхоачаш кхоачашъяьй.

Цхьабакъда, цунца цхьана цхьадолча доакъошка цIенхашттара кхоачамбоацараш а да. Балха юкъера кхоачамбоацараш дIадахара, предприятей чура резерваш йолаялийтара, продукци арахецилга, ялат а кхыйола культураш а чуийелга алсамдаккхара эша гIулакхаш ду КПСС горкомо, юххьанцарча партийни организацеша.

— Гудермески района къахьегамхоша лаьрхIад — аьлар нов. Исмаилова бух соцаш, — мехка хьалхалаттача предприятешеи КПСС XXIII съезда цIерагIча Грозненски крекинг-завода технологашеи дIадоладаь патриотически гIулакх хьал а кхоабаш, промышленни продукци хьаяра пятилетка ханал хьалха кхоачашъелга, хIаьта юрта боахаме — 4 шера кхоачашъелга; агротехнически бокъонаш лерттIа чакхъяхара чотах хьувкъам лакхбелга, паччахьалкхена планал совгIа дуккха а ялат, шекара свекла, гидуарташ дIалулга.

Къамаьл де дош лу Грозненски юрта боахама производственни управлене керттерча агронома **Е. А. Изваринайна.** Района кхашка, йоах цо, во а боацаш бола хьувкъам кхебаьб юбилейни шера — хIара гектара тIара юккъера лаьрхIача 20 центнер гаргга чуийцай. Къаьстта а белгалбаьлар «Горячеисточненский» совхозеи 1 Мая цIерагIча колхоза хьалхарча бригадаи яхье хьалхалаттараш. Цига юккъера лаьрхIача хIара гектара тIара 23—25, 6 центнер ялат чуийцад.

— Грозненски района юрта боахама болхлоша, — аьлар нов. Изваринас, — крекингистий хьокхамагIа лаьрхIад ялати технически культураши, хIаьта иштта хьайбай продукци а яхара пятилетка 1970 шера 7 ноябрь тIакхоачаш кхоачашъелга, хIаьта № 1 йолча шурий совхозе гIолла пятилетка диъ шера йистейоаккхилга а.

ДIахо къамаьл ду «Старогрознефть» яхача мехкдаьтта доаккхача управлене начальника **Н. И. Ивинсе,** КПСС ЦК сентябрьски Пленум йоах цо, дегIабоагIаш латтача вай мехка лоархIаме событи я.

Советски Iаьдала 50 шу дизара сийна яьржача социалистически яхье яьккха памятни байракх хьаэцара хетаьча собранешка шоашта хьалхашка сийлен декхар оттадир промысловикашеи бурувдеттарашеи: юбилейни шера план ханал хьалха кхоачашъе, 1970 шу дузаш мехкдаьттеи цунца йоагIа гази йоаккхилга 5,5-зза лакхдергдола торонаш Iалаш а яь пятилетка паччахьалкхен планал совгIа халкъа боахама 200 эзар тонн мехкдаьттеи 150 миллион кубометр гази ле. Из ха чакхйолаш 3 миллион сом планал совгIа бола пайда эца. Уж декхараш кхоачашдаьр дукха хьинар а низ а эшаргба. Бурув тохара балха эффективность лакхъе езаргья, промыслаш тоаяра балхаш сихде дезаргда.

— Республика болата магистралей болхлоша, — аьлар Грозненски машинаькъа отделене керттерча инженера **А. А. Похвищева,** — доккхача хьинарца социалистически яхь йоаржаьйи Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара йоагтIача бесса кийчо яь накъабахара, хIаьта цу хьакъехьа дика толамаш а даьхад. Планал совгIа мухь тIаботта аьнна тIанийца хинна декхараш 19 эзар тонн тIехкхоачашдаьд, кхо кIира ханал хьалха кхоачашъяьй пассажираши мухьи дIай-хьай кхахьара общи объемах йола итт бетта задани. Иштта, Советски Iаьдала 50 шу дизара ха хьатIакхачале шоай торш сийленца кхоачашдир машинаькъахоша.

ХIанз партийни, профсоюзни боахамеи организацеша машинаькъа транспорта предприятешка порядок оттаяраи, мухь дIа-юха кхахьараи шера план 1970 шера 7-гIча ноябре кхоачашъелга вIаштIехьдаккхара, пятилетка чакхъяллалца рентабельно болх бара чотах планал совгIа ах миллион сом пайда баларан де дезараш чакхдоах.

Цул тIехьагIа къамаьл дир КПСС МалгIабика горкома секретара **Б. М. Бузуртанова.** Партийни организаце, промышленноста, транспорта, города гIишлош еча коллективаша, юртбоахама болхлоша Iалаьмате боккха болх чакхбоаккх къахьегамхой паччахьалкхен планаш кхоачашъе оарцагIбахара. Планал совгIа 37,5 эзар тонн мехкдаьттеи 35,5 миллион кубометр цунца йоагIа гази яьккхай промысловикаша. Лийрхачул совгIа 1760 метр бурув техад. Юбилейни шера ийс бетта 9 лакха дебит йола скважина эксплуатаце дIаеннай, хIаьта бIарчча шера дIаяла лаьрхIа хиннараш 8 мара яцар уж. Промышленностеи юртбоахамеи дукхагIа йола коллективаш шоай юбилейни декхараш тIехкхоачаш а даь сийленца накъайода Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара.

Города партийни организаце КПСС ЦК сентябрьски Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета сессеи документаш дIадовзийтара шерра массово-политически болх боаржабаьб. Москверча промышленни предприятейи КПСС XXIII-гIча съезда цIерагIча Грозненски крекинг-завода технологийи патриотически болам хьал а лоацаш пхе шера план 1970 шера 7-гIча ноябре кхоачашъе декхараш тIанийцад малгIабикахоша, планал совгIа 2550 эзар сома валови продукци, мехкдаьтта 145 эзар тоннал кIезигагIа доацаш, цунца йоагIа газ 85 миллион кубометр яккха лаьрхIад.

Партийни организаце лостам тел мехкдаьтта тохкарашта тIехкIоаргача скважинашта проводка ю технологи тоаяра, керда майдаш хьаеллара балхаш сихдара, хIаьта промысловикашта — тIоанашта дикагIа искусственни воздействи ергйола наькъаш тахкара чотах мехкдаьтта дукхагIа доаккхалургдола торонаш гучаяхара. ЛоархIаме дешаш кхоачашдеча «Грознефть» объединенеи Къилбаседа-Кавказски мехкдаьтта Iилман-тохкама институтои хьинарегIа дакъа лаца деза. ДIахо ла йиш яц мехкдаьттаца хьайоагIа газ зехьа йовр, деннеи буси ши миллион гаргга кубометр яьге дIайоал из факелашка. Сихха чакхдаха деза Вознесенски газобензиновни завод хьалъяра балхаш. «Грозпромстрой» треста № 2 йола гIишлой-монтажни управлене декхарийла я цIенхаштта ший болх тоа а баь, объекташ дефект йоацаш эксплуатаце дIачутела. Мехкдаьтта управлене гIишлошъю организаци чIоагIъе еза ха хьатIаттай, хIана аьлча, мела йолча производственни базас а тIехьадоах промыслаш тоаяреи фонтанни скважинаш эксплуатаце дIаяларен балхаш.

«Чечингстройтранса» объединене болхлойи, инженерийи, гIулакхе берийи коллективо, — аьлар № 1 йолча гаража филиала шофера **И. И. Мигненкос,** — КПСС ЦК сентябрьски Пленума соцамашта дикача къахьегама толамашца жоп тел. Итт бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй — 10-гIча октябре, лийрхIачул совгIа 150 эзар тонн гIишлон материалаш дIа-хьа йихьай. Массанел хьалхагIа юбилейни декхараш кхоачашдаь баьннаб № 1 йолча гаража филиала головной автобазан йиъагIча гаражеи болхлой. Коммунисташа нов. Харченкос, Автуханова, Ушакова, Юсупова, Гашина, Круглова, Петрухина шоашкара хьокхам тел кхыбарашта. Тха коллективо хьийгача къих дика мах баьб: парте обкомои, республика Лакхехьарча Совета Президиумои, Министрий Советои, облсовпрофои памятни юбилейни къахьегама сийлен символ санна массайолча хана тхога хургйолаш памятни байракх еннай.

ХIаьта а цу гIулакхо сов сонта дахац тхо. Деррига ду оаха хIара автомобилах бизза пайда эцара, мухь тIаботташи из Iобоаккхаши дIайодаха лоацъяра, автотранспорта ремонт дикагIа яраи из арахецара коэффициент лакхъяраи. Шин шера план 1967 шера 5-гIа декабре кхоачашъе дага да тхо.

Пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра къовсам дIаболабаьча грозненски крекингистий дика гIулакх хьал а лаьца пхе шера план 1970 шера 1-гIча декабре кхоачашъе, 100 эзар сом планови накоплени эца декхараш тIанийцад автотранспортникаша. Нов. Мигненкос дош делар дIахо а коллективо доккхий толамаш доахаргхилара, Владимир Ильич Ленина 100 шу дизара кердача къахьегама толамашца накъагIоргхилара.

Партийни активе дакъа лоацаш хиннараша цхьа барт болаш дийцача дешах соцам тIанийцар.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахареи, культураи промышленностеи отделий—3-42-30; юрта боахамеи письмойи отделий—3-42-28.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05366. Заказ № 5230.